

EDITORIAL

La gestió del patrimoni barroc del Moianès

Durant el mes d'octubre s'ha celebrat la jornada *Art barroc al Moianès*, que va aplegar una nodrida representació del món universitari, responsables dels museus de Manresa, Solsona i Vic —que disposen d'un important patrimoni barroc— i un públic integrat per moianesencs, així com persones que vingueren de ben lluny, fins i tot d'Andorra. La jornada també incloïa visites a les esglésies de Moià i Castellterçol, una ocasió única per a poder veure allò que, de tan a prop que tenim, contemplem només com a paisatge de fons. Per a molts, seria la primera vegada de poder veure —i entendre què és— un cambril o poder pujar els graons del campanar.

Entre les conclusions, la constatació d'una pèrdua extraordinària (dels cent vint retaules barrocs documentats al Moianès en queden en aquests moments quatre *in situ*; la major part foren cremats o trosejats als inicis de la guerra civil). Alhora, però, els diferents especialistes van ser unànimes en afirmar que el patrimoni arquitectònic, pictòric, d'imatgeria, de manifestacions de cultura tradicional que han perviscut del barroc fan de la Catalunya Central i del Moianès un espai amb un potencial extraordinari per a explicar la Catalunya de pagès.

Entre les iniciatives vinculades amb la jornada, l'Associació Cultural Modilianum, amb la col·laboració del GEMI, el Cau i una empresa moianesa especialitzada en treballs verticals, va decidir fer neteja de les nombroses bardisses i figueres del

campanar, que n'amenaçaven la conservació i podien suposar, fins i tot, un risc per als vianants. Aquesta actuació va ser elogiada en la inauguració de la jornada com una via de col·laboració de la societat civil per a la millora comunitària. D'acord: ben mirat, i com es va fer patent en les intervencions dels ponents, va ser la societat moianesenca qui va finançar monuments tan excepcionals com l'església i el campanar de Moià. Però semblaria que, en ple segle XXI, amb ajuntaments teòricament més sensibilitzats, amb institucions públiques que tenen com a finalitat exclusiva la gestió del patrimoni —unitats del Departament de Cultura i la Diputació de Barcelona—, amb un Consorci i un Consell Comarcal que són competents a elaborar projectes de finançament europeu, podríem tenir més ben inventariat i documentat el patrimoni barroc de la comarca. Busqueu bons catàlegs, que no en trobareu.

Si el barroc permet d'explicar l'enorme embranzida d'alguns municipis del Moianès a l'època moderna, cal prendre's seriosament la gestió del seu patrimoni. En canvi, en els darrers anys no hi ha hagut actuacions públiques per a restaurar-lo, documentar-lo i divulgar-lo. L'Església, propietària de bona part d'aquests béns, tampoc no pot ser aliena a implicar-s'hi. No ens podem permetre anar perdent aquest llegat del passat. És una pèrdua molt menys lacerant i concentrada que la insensatesa col·lectiva que va significar la guerra civil, però no per ser més lenta és menys visible.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
L'urbanisme eixampla diferències .... J. Font	5
I ja ha passat un any de l'1-O... E. Permanyer	12
Actes i esdeveniments	14
Diada Nacional de Catalunya 2018. E. Roca, E. Permanyer	14
Orquestra de Collsuspina, 11a edició. E. Permanyer	16
Les entitats informen	18
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	18
Pompeu Fabra. <i>Omnium Cultural</i>	19
XXVII Festa Bastonera. B. García de Mendoza	20
Medalla d'or! D. Crusat	21
Cercle Artístic del Moianès	22
Sopa de lletres	22
De fora estant	23
Els Garrofins, a la Mercè de Barcelona. J. Ferrer	23
Modilianum	24
El barroc al Moianès, jornada ... J. Ubasart, E. Permanyer	24
Una tasca prèvia: neteja del campanar de Moià. J. Font	26
Moianès	28
Consorci del Moianès	28
Envelliment actiu al Moianès. <i>Consell Comarcal</i>	29
Notes terçolenques. R. Puig	30
Castellcir, compromís amb la república catalana. F. Rochel	32
Concurs «La qualitat és en el detall»	33
Opinió	34
Marxem massa mudats. V.H. Marcet	34
Perfils	37
Joan Prat i el ramat de vaques del Grau. D. Prat	37
Salut	40
Parlem de la grip. <i>Atenció Primària Moià-Castellterçol</i>	40
Una mica d'història	41
Els pous de glaç. J. Carrera	41
Lletres	43
Necròpolis de Vilaclara. M. Baqués	43
Versos diversos... B. Fonts	45
Miscel·lània	46
El pont de les Graus. A. Cantó	46
Publicacions	47
Breus / Moviment demogràfic	49
Dades meteorològiques	50

Fot. Josep Font

VIDA MUNICIPAL

L'urbanisme eixampla diferències entre govern i oposició a Moià

Josep Font

Tenint com a escenari de fons el nou POUM —que s'havia arribat a aprovar en comissió informativa per a anar a debat al ple de finals de setembre de fa un any i retirat per la situació política que es vivia—, la convocatòria, aquest mes d'agost, d'un concurs per a legalitzar i ampliar les zones industrials de Moià i un expedient de sanció urbanística que ha culminat en un ple extraordinari i urgent a finals de setembre, han aguditzat encara més la distància entre l'equip de govern i l'oposició. En aquest article s'expliquen quines han estat les actuacions municipals i es presenten els punts de vista oposats entre l'alcalde (A) i el grup del PDeCAT (P).

El dia 8 d'agost, i mitjançant una resolució d'alcaldia, s'anunciava el concurs per a la licitació del contracte de serveis per a la redacció d'instruments de planejament i direcció d'obres per a la finalització, millora i ampliació dels polígons industrials del Prat, el Pla Romaní i el Sot d'Aluies, amb un pressupost de 380.000 euros més IVA.

Davant aquesta iniciativa municipal, el 30 d'agost el grup del PDeCAT feia un recurs al Tribunal Català de Contractes del Sector Públic, al·legant que no hi havia suficient crèdit per a assumir aquesta despesa i que aquest concurs significava una duplictat amb el POUM que s'estava tramitant. Demanaven al tribunal, en definitiva, que declarés nul l'anunci de licitació. Mentrestant, l'alcalde ha suspès aquesta licitació mentre el tribunal no es pronunciï sobre les al·legacions, per evitar despeses innecessàries a l'administració i als licitadors interessats en el projecte.

La legalització, millora i ampliació dels polígons industrials de Moià no és un tema nou, com ha anat informant LA TOSCA. El cas més punyent va ser el trasllat de part de la producció de Sosa a la comarca del Bages per absència, a Moià, de parcel·les industrials prou grans i amb uns serveis de qualitat. Aquest trasllat, que no ha estat l'únic, és un exemple de les dificultats per a l'ampliació d'empreses exis-

Zona industrial del Prat (fot. C.I.C. – Moià)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez

Impressió: Winihard Gràfics, Moià

Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació

DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

 Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

tents o bé per a la implantació de noves empreses.

Pel que fa a la sanció urbanística en una parcel·la del carrer del Toll, cal destacar, sobretot, que és el primer expedient urbanístic que culmina amb sanció des de fa molts anys (de fet, no tenim record de sancions urbanístiques a Moià, que són més que habituals en molts municipis). L'infractor havia reconegut la indisciplina comesa i acceptat la sanció. La sorpresa d'aquest ple extraordinari i urgent és que el PDeCAT hi va votar en contra.

**Quina és la situació dels polígons industrials?, preguntem a l'alcalde, Di-
onís Guiteras.**

A: Tenim els polígons industrials inacabats i, per responsabilitat i obligació, cal acabar-los d'una vegada. La Resolució d'Alcaldia que esmentes és fruit de força reunions amb els propietaris dels tres polígons. És un tema complex, que s'ha d'explicar molt bé i, potser, a l'inici no ho vaig fer tan bé com jo em pensava. Ho vaig signar demanant permís als propietaris que van venir a la darrera reunió. Em sembla que més democràtic que això no hi ha res. És un expedient que trigarà el seu temps de tramitació. Una altra cosa és que, tenint una problemàtica similar, els tres polígons són diferents pel que fa al nombre de propietaris i per altres condicions. Per tant, en base al diàleg, faré allò que generi més consens, però amb un objectiu inamovible: cal acabar els polígons, cal donar seguretat jurídica tant als propietaris com als treballadors de les empreses, i als treballadors i tècnics de l'ajuntament. Tenim empreses que ja han marxat, i la seguretat vol dir també que hem de garantir que el màxim nombre de treballadors puguin continuar treballant al poble.

L'oposició parla de duplictat amb el POUM, en les al·legacions al tribunal...

A: Això els ho he explicat llargament i no entenc com continuen amb la mateixa... L'oposició el que hauria de fer és

presentar propostes, si considera que tenen opcions millors. EL POUM és l'eina principal d'ordenament jurídic, és evident. Però el Pla de Moià vigent és de 1983, amb molts problemes que no ha afrontat, ja que essent vigent hi ha molta il·legalitat urbanística, i no està desenvolupat. Vincular el futur dels polígons industrials exclusivament al nou POUM genera una indefensió brutal. Primer, per la durada d'un POUM, que pot ser un tràmit de fins a vuit anys i perquè molts acaben tombats al jutjat. A Moià hi ha moltes parcel·les (industrials o no) que no estan acabades. Pot comportar, doncs, que molta gent, legítimament, presenti al·legacions al POUM, que pot fer-ho aturar tot. Crec que Moià i la seva economia no es pot arriscar tant.

L'oposició és hereva del planejament vigent; una altra cosa és si aquestes persones hi eren llavors o no. És hereva de les deficiències urbanístiques del municipi. Essent-ne hereva, si no demana disculpes, que ja entenc que no ho faran, com a mínim podrien fer una oposició constructiva. En el POUM que tenim sobre la taula hi hem detectat deficiències i ara és l'equip redactor qui no vol seguir, corregint-les. Sense aquestes correccions no el podem presentar al ple.

En definitiva, per a resoldre el tema dels polígons hi ha diverses figures: 1) Mitjançant el Pla vigent, que permet de resoldre-ho. Creiem que és complex de gestionar, però que també podria ser viable. 2) Amb una modificació puntual del Pla per a cadascun dels polígons. És més ràpida, i si es genera amb consens, fa presumir que comportarà moltes menys al·legacions. 3) El nou POUM és una tercera via. Agafar-se només a aquesta, com fa l'oposició, és no voler entomar el problema de cara.

Jo amb els propietaris estic obert a tot i en aquest sentit avanço que en una reunió recent amb els propietaris del Pla Romaní em van proposar de constituir-se

ells com a junta de compensació i, per tant, impulsar ells la finalització del polígon, pel seu compte, amb el suport de l'ajuntament, i amb el Pla vigent. Si ells tenen, com he vist, una majoria, l'ajuntament ho acceptarà, com no pot ser d'altra manera. L'ajuntament ha proposat fer una modificació puntual, però si ells volen acabar només amb el planejament vigent del Pla Romaní, per mi, cap problema.

Per què fins ara no s'ha escomès la legalització i ampliació dels polígons?

A: Fins ara no hem tingut ni capacitat tècnica ni econòmica per a fer-ho. Una vegada estabilitzat el deute, hem d'encarar la part urbanística. Nosaltres hem fet una proposta perquè estem convençuts que és la millor, però no lluitarem contra molins de vent. Si els propietaris no hi estan d'acord, si les solucions que proposen permeten de poder finalitzar els polígons i aportar seguretat jurídica per a tothom, doncs ja està: diàleg, consens i buscar solucions.

Parlem ara amb les regidores i el regidor del PDeCAT. Comencen explicant que ho van valorat molt, abans d'iniciar les al·legacions al Tribunal Català de Contractes del Sector Públic.

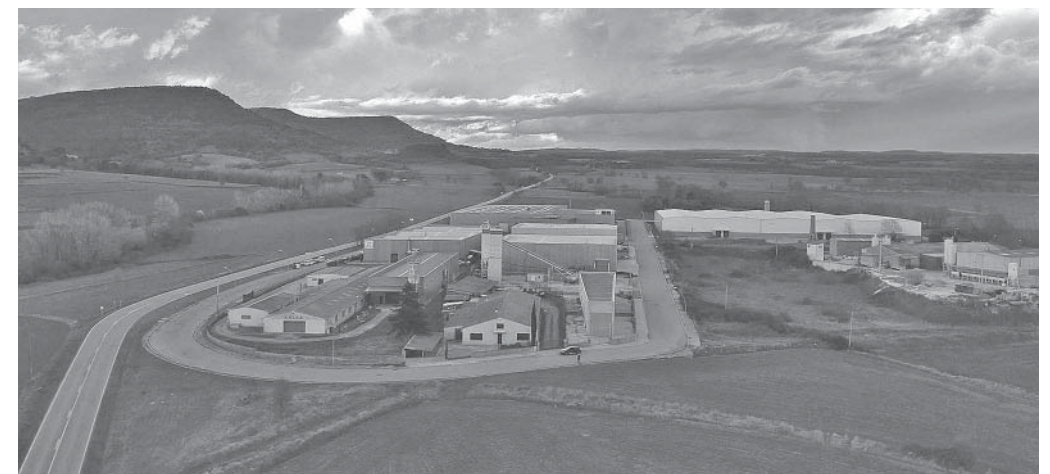
P: Tenint en compte que no som part

directament interessada, ja que no som ni propietaris de parcel·les ni industrials, havíem de justificar-ho molt bé, per tal que ens permetessin d'interposar recurs especial. En ser un grup municipal, calia motivar més quina legitimitat teníem. En aquests recursos, per tal d'evitar que qualsevol bloquegi procediments, si declaren que el recurs s'ha fet de manera temerària ens poden posar una sanció de 30.000 euros. Per tant, hi hem pensat molt. El motiu que al·leguem és que xoca frontalment amb el POUM, d'una banda, i que té un defecte de forma, perquè per l'import de la licitació hi ha l'obligació de publicar-ho en un diari europeu, i també al BOE. El tribunal resoldrà si el procediment s'ha fet bé o no, i presumptament no entrarà en temes de si es duplica amb el POUM.

I és que el POUM, que ja hauria d'estar aprovat, es va fer a iniciativa de l'equip de govern actual. Aquest document és fruit seu, i es va aprovar en una comissió informativa per portar-lo al ple. És un treball fet amb la participació ciutadana, la gent ja va dir quin poble volia.

Per què les propostes dels polígons que proposa l'alcalde xoquen frontalment amb el POUM?

P: Per dues raons. D'una banda, el

Zona industrial del Pla Romaní (fot. C.I.C. – Moià)

Departament de Territori de la Generalitat, en l'anàlisi de l'avantplà (un document que hem demanat que es faci públic), diu de manera clara i expressa que, dels tres polígons existents, només el del Pla Romaní es pot ampliar (perquè està prou allunyat del poble i té bons accessos). La Generalitat afirma que els del Sot d'Aluies i del Prat només han de créixer en casos excepcionals i a petició d'empreses ja instal·lades.

Nosaltres estem totalment d'acord que cal recepcionar i legalitzar els polígons, cal deixar-los acabats. Una vegada legalitzats, plantejem si han de créixer o no. El que no té sentit és que els empresaris que hi ha ara a les zones industrials hagin de pagar l'ampliació del polígon. Això ha de repercutir en els propietaris dels terrenys que s'incorporin al nou polígon; aquests són els que han de desenvolupar-lo i assumir els costos. Tenim la impressió que l'alcalde està dient als empresaris: «Ho acabo, ho amplio, modifico el Pla i ho pagueu entre tots.» ¿Estem dient que falta per acabar capa de rodadura, més punts de llum...? Fem-ho. Els empresaris es pregunten què és el que han de pagar. Una cosa que potser ja han pagat anteriorment?

¿Creieu que el nou POUM està aturat, doncs?

P: Aturadíssim, està. No és que estigui en un calaix, està directament a l'arxiu. Al pas que anem s'haurà de redactar un dia de nou. L'alcalde va dir en un ple que el POUM estava ple d'errors, un POUM que havia encarregat i fet el seu grup! L'arquitecte vol suspendre la licitació, ja que s'estan fent modificacions al POUM que l'arquitecte hauria d'incorporar. Demana una compensació i deixar córrer el projecte.

Sembla clar, en tot cas, que el Sot d'Aluies presenta força singularitats. L'alcalde explica quina és la situació d'aquest polígon.

A: El del Sot d'Aluies és el projecte més anticuat. No contempla les ampla-

des de vial que calen per a treballar amb seguretat. Preveu una urbanització molt cara, amb molts vials i, en canvi, nosaltres proposem una distribució diferent de les parcel·les i els vials que abaratiria molt els costos d'urbanització i, ja posats a fer, veient l'orografia que tenim en aquell espai i veient la demanda de sòl industrial, és el lloc idoni per a créixer d'una forma sostenible, viable i econòmica.

El projecte preveu, però, un creixement de més de 30 ha. Tanta demanda industrial hi ha a Moià?

A: Aquest és el projecte inicial. És el que permetria aquell espai. És un punt de partença. [El Pla preveu estendre el Sot d'Aluies fins més enllà dels bombers, en direcció a Manresa.] En el cas del Sot d'Aluies, ho farem com hem fet amb Montví i ho estem fent amb el Pla Romaní: amb consens social fruit del diàleg.

No sé quina serà la demanda d'aquí a vint anys, no tinc una bola de vidre. Però sé la demanda actual, tant d'empreses d'aquí que volen créixer com d'empreses de fora que volen venir. Les empreses tenen una demanda de parcel·les de 50.000 m² i 70.000 m² i no els podem donar resposta. Ara, si algú vol fer créixer les seves parcel·les, ha de negociar alhora amb molts propietaris. Els polígons que tenim es van plantejar per a poder donar sortida a aquells petits tallers mecànics, a aquells fusters que ja no podien continuar dins el poble. No són parcel·les per a les necessitats actuals. Al Sot d'Aluies té sentit una reparcel·lació, tant pels costos com perquè en altres llocs suposaria una agressió al medi ambient. És un pla perfecte per a poder créixer. A més, els usos del Sot d'Aluies són ara molt restringits, pel que fa al tipus d'indústries i de serveis. I que quedi clar que el model que volem és exactament el mateix que estem impulsant des de fa anys: indústria que porti valor afegit, que sigui mediambientalment sostenible i que no generi conflictes so-

cials. A Moià, tot i tenir uns polígons de tercera regional, hi ha demanda. És un entorn natural de qualitat, amb una societat que en un 80% treballa al territori, amb un Consorci i Consell que ofereixen eines i ajuden a buscar finançament, en una zona LEADER que obre portes financeres que no tenen altres comarques.

El PDeCAT veu diferent el diagnòstic sobre el Sot d'Aluies. És així? Necessitem sòl industrial per a facilitar la implantació de noves empreses?

P: Veiem tota la zona de terrenys agrícoles que en el futur serien industrials. Això converteix alguns camps actuals que estan al costat de cases amb terreny que pot acollir indústries i naus. Aquesta ampliació xoca de front amb el model de fer vies verdes. L'avantplà del POUM ja deia que Moià no vol arribar a 15.000 habitants. El model que es planteja al Sot d'Aluies és el d'una zona industrial enganxada al poble i a les cases. En el procés del nou POUM van convidar els veïns a participar-hi i, a més, l'Albert Clusella proposava: traiem les zones verdes de l'interior de la zona i les posem en un extrem per fer tot un corredor verd que encercli Moià. Aquesta idea de l'Albert la defensàvem, i ja no en queda res. Volen ampliar mol-

tíssim una zona industrial, enganxada al poble, i sense consultar-ho a ningú, perquè l'alcalde ho aprova mitjançant decret. Aquest polígon no s'adiu amb aquell model de comarca de producte de proximitat. I que quedi clar que el Pla Romaní també creix i s'amplia força en la proposta que vol licitar l'ajuntament.

Sí, és clar que necessiten sòl industrial, però hem d'anar on ens diu la Generalitat, que ha deixat clar que hi ha dues zones que no es poden ampliar i que, en canvi, el Pla Romaní, sí: per la tipologia del terreny, perquè està prou apartat del poble, és el que ha de créixer.

Demanem seguretat jurídica per a tothom. Legalitzem-ho. Però no signem una ampliació de 39 ha al Sot d'Aluies, en contra de l'opinió de la Generalitat i també d'una part de la població que no ho vol, que no és poca. En el cas del Sot d'Aluies ja hi ha un projecte de reparcel·lació inscrit al Registre i pagat pels propietaris. Amb el nou projecte de l'alcalde, queda a zero, com si no hagués servit de res.

La primera sanció urbanística

L'alcalde, amb la discreció que requereix el tractament de dades personals,

Zona industrial del Sot d'Aluies (fot. C.I.C. – Moià)

descriu que el ple extraordinari i urgent de finals de setembre va aprovar una sanció urbanística. Culminava així un procés en què «un propietari demana un certificat i, quan el tramitem, comprovem que en aquest projecte hi ha una indisciplina, utilitza un vial que no és possible per a accedir amb vehicle al seu habitatge. Nosaltres li demanem que ho restitueixi». Els nostres serveis tècnics i jurídics tramiten l'expedient, en els terminis corresponents. Al final, després de parlar-ne molt, el propietari accedeix a restaurar la legalitat i acceptar la sanció, que és per al propietari, el promotor, l'arquitecte i l'arquitecte tècnic.

A: Vam acabar aprovant una bonificació del 90% de la sanció. Per què? Perquè és el primer expedient de disciplina urbanística que aprovem i ens temem que n'afloressin molts i el que cal és ser pedagògic: l'únic objectiu de l'ajuntament és restablir la legalitat urbanística, volem que sigui amb el consens dels afectats i, per tant, si s'accepta la indisciplina comesa i es restaura la legalitat, l'objectiu de l'ajuntament no ha de ser l'afany recaptatori. Cal imposar una sanció? Doncs volem que sigui la mínima possible. L'important no és recaptar diners. L'important és assumir i restablir la legalitat. Se li ha cobrat el perjudici, el cost que ha tingut per a l'ajuntament. Establim jurisprudència dient que la disciplina urbanística és un tema molt important. És, en el fons, la mateixa actitud que hem tingut amb el deute. Tot allò que hem detectat que estava malament ho hem portat on toca perquè valoressin si hi havia hagut irregularitats. Però la voluntat ha estat la d'arribar a acords.

Hi ha hagut més expedients?

A: N'hi ha més en tràmit, però aquest és el primer que es resol. És veritat que no se n'havien fet fins ara. La raó? Doncs abans del 2011 no ho sé, però m'imagino que si, de fet, es fomentava la indisciplina urbanística, no la pots pas perseguir,

aquesta indisciplina. Molts problemes, doncs, vénen de llavors, de no escoltar els tècnics i les diferents administracions que advertien que allò no podia ser. A partir del 2011, amb la magnitud del deute era l'únic que podíem afrontar. Ara podem actuar amb els mateixos paràmetres amb què vam actuar amb el deute.

Preguntem també al PDeCAT sobre el seu parer en la sanció urbanística.

P: Per a entendre aquesta actuació cal parlar del Pla Parcial del Molí Nou. És un document de finals dels anys vuitanta, i preveia una zona pública d'equipaments, propera al carrer del Toll. S'aprova per ple i es porta a la Generalitat, que és qui ho ha d'aprovar definitivament. La Generalitat diu: «Com accediràs a aquesta zona d'equipaments? Si és un àrea entre parcel·les, d'una banda, i una zona verda —on no es poden fer vials— de l'altra, queda inaccessible.» Això es va solucionar traslladant una mica les parcel·les, per tal de poder dibuixar una connexió des del carrer a la zona d'equipaments. I va quedar un vial de 6 metres. A més, l'any 1992 la Generalitat fa un plànol i en 1993 signa la darrera diligència de la Comissió d'Urbanisme de Barcelona, que fa canvis en l'amplada del carrer del Toll, i on descriu la connexió a la zona d'equipaments, que és la que val. El dibuix de 1992 no reflecteix la diligència de l'any següent. Per a fer l'expedient l'ajuntament s'ha basat en el plànol de 1992 i no en la darrera diligència de 1993.

La porta no és en la zona d'equipaments, sinó en la del vial. I, per tant, no entenem la sanció. A més, la reducció del 80% en l'import de la sanció no és potestat de l'alcalde. Està aplicant l'article 217 de la Llei d'Urbanisme, que diu exactament això. El ple té legitimitat per a posar la sanció que cregui convenient i va canviar 10.000 en lloc de 20.000, perquè així s'ajustés amb allò negociat amb el promotor.

"impressionant, compromís i formalitat"

Imma Rigau
Tallers Guinardó

Ja són molts els empresaris que han fet avançar el seu projecte amb l'assessorament i el suport de l'ICF.

Si, com ells, vols impulsar el teu negoci, pots comptar amb l'ICF.

Inversió, crèdit i finançament per a emprenedors i empreses com la teva.

Entra a www.icf.cat

 Generalitat de Catalunya

I ja ha passat un any de l'1-O... Moià rebateja la biblioteca

Elvira Permanyer i Sert

El diumenge 30 de setembre a la tarda, vigília de l'aniversari de la celebració del *Referèndum de l'1 d'Octubre*, els moianesos i moianeses érem convocats a la plaça del P. Sagrera de Moià per a commemorar, fer memòria i denunciar les trifulgues d'aquell dia: les informàtiques que impedièren votar, no sols a Moià i comarca sinó també arreu del país; i molt especialment les càrregues violentes de la policia espanyola i la Guàrdia Civil, que a mesura que passava la jornada s'anaven sabent i que afectaven molts col·legis de votació de pobles i ciutats. Els dos col·legis de votació a Moià foren l'Escola Pública J. Orriols i la Biblioteca, on es concentrà en acabar la jornada el punt neuràlgic i on es va fer la defensa de les urnes i el recompte dels vots (a Moià: 2.084 votants: Sí, 1.966; No, 74; Blanc, 20; Nuls, 9).

Aquesta tarda de diumenge, i mentre s'anava congregant la gent per a la commemoració, es pogué veure l'exposició fotogràfica *Memòria del Referèndum*, feta pel CDR de Moià, tot degustant xocolata desfeta i coca.

A les set s'inicià l'acte fent un recordatori i donant escalf als polítics i polítiques presos i exiliats que van fer possible que el poble s'expressés aquell 1-O. Tot seguit, una responsable d'un col·legi de votació explicà, breument però molt emotivament, la seva vivència d'aquell dia, i un membre d'una mesa de votació féu el mateix. Les seves paraules ens recorda-

ren les emocions i les angúnies sofertes i la pell de gallina tornà a ser present. Tancà aquest moment la flautista Montserrat Casserras tocant el *Cant dels ocells*.

Un membre de l'organització va llegir una carta de Jordi Cuixart, escrita el 28 de setembre des de la presó dels Lledoners, on és tancat injustament, en la qual insta a continuar sense defallir, a treballar per aconseguir la República.

Després d'uns moments de tensa emoció, es presentaren dos videoclips, el primer fet per la banda de música Som-hi de Caraband amb el títol *Mission Republic*, presentat per Lluís Cascales; i el segon, presentat per Queralta Guinart, d'imatges de l'1-O, filmades per ella mateixa, per Gerard Soler i per Lluís Cascales.

Per tancar l'acte, l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, va adreçar unes paraules als presents, recordant la feina dels voluntaris que varen fer possible l'organització i la defensa de les urnes i dels dos col·legis de votació; també va donar les gràcies a tots aquells que varen anar a votar, els dels sí i els del no, ja que tots van poder manifestar la seva decisió.

Es tancà l'acte de commemoració posant una placa a la façana de la biblioteca, amb el nom de *Biblioteca Municipal 1 d'Octubre*. La decisió de posar el nom va ser aprovada per unanimitat pel ple de l'ajuntament després de la sol·licitud feta pel CDR de Moià i recolzada per 500 firmes.

Durant l'acte es va rebatejar la biblioteca amb el nom d'1 d'Octubre (fot. Xavier Rius)

ACTES I ESDEVENIMENTS

Diada Nacional de Catalunya 2018

Elisa Roca i Elvira Permanyer

Pujant al Grony

A les vuit del matí i des de la plaça de Sant Sebastià va sortir el grup de caminaires que va pujar al Grony a peu. A mig camí, a Creu Vermella, va trobar-se amb l'altre grup que havia arribat a aquest punt amb cotxes particulars. Eren les nou tocadres que s'enfilava la caminada fins a peu de bandera, on es reuniren unes cent vint persones. Després d'esmorzar una mica —coca, refrescos i vi bo— van iniciar-se els parlaments. Primerament va parlar en Jordi Terradellas, en nom dels Amics del Grony, per donar la benvinguda als assistents i introduir l'entitat convidada.

Enguany va ser l'Agrupament Escolta Amadeu Oller, que aquest 2018 està celebrant el seu 60è aniversari. En Marc Gallifa, en Lluís Cascales i l'Oriol Torres van parlar com a representants de l'entitat sobre els diversos valors que inculquen a la canalla i de les ganes que tenen de tirar endavant molts anys més. Per últim, en Marc Capdevila, membre de l'organització, va llegir la carta que van escriure els

presos i els exiliats uns quants dies abans de la Diada. En la carta recorden la violència policial de l'1 d'octubre i demanen omplir la Diagonal de Barcelona de forma pacífica i transversal. També fan una crida a sindicats, patronals i col·legis professionals perquè s'impliquin en la defensa dels drets i llibertats universals.

Finalment es va procedir a canviar l'estelada de l'any passat, de la qual no quedava ni rastre, per a posar-ne una de nova donada per l'ANC. L'acte va acabar amb el cant dels Segadors i la tradicional fotografia de grup.

Actes oficials

Els actes oficials de la Diada es van iniciar el migdia donant la benvinguda al conseller de Treball, Afers Socials i Famílies, Chakir El-Homrani, a la sala de plens de la casa de la vila. Després de signar en el llibre d'honor de l'ajuntament, una comitiva presidida pel mateix conseller i l'alcalde Dionís Guiteras, seguits d'alcaldes i regidors dels pobles de

la comarca i membres de les entitats i associacions, es desplaçà a la plaça de l'Hospital i davant el monument al moianès Rafel Casanova. Obrien la comitiva els membres de l'Associació de Recreació Històrica 1714 de Moià, que feren les salves d'honor.

S'inicià l'acte amb la hissada de la senyera, amb la música de *El cant de la senyera*, tocada pels músics de l'Espai Musical de Moià. Després d'unes paraules en record dels polítics presos o exiliats, fent esment dels molts dies que estan privats de llibertat, començà l'ofrena floral de les entitats i associacions moianeses per a acabar amb les entitats comarcals, ajuntaments i el mateix conseller en nom de la Generalitat de Catalunya. Prengué la paraula l'alcalde de Moià i recordà la necessitat de continuar treballant per aconseguir ampliar els espais de trobada, ja que la lluita ja no va només d'independència sinó de «lluita pels drets i les llibertats de tots», que han estat i continuen essent arrabassats.

El conseller Chakir El-Homrani tancà l'acte i dedicà unes paraules a recordar el conseller en cap Rafel Casanova i va esperonar els assistents a continuar treballant per fer realitat la República catalana,

Chakir El-Homrani (fot. Xavier Rius)

evitant dividir el poble i no caure en les provocacions que algun voldrien.

L'acte es va cloure amb el cant dels Segadors, acompanyats pels músics de l'Espai Musical, una última salva d'honor dels artillers d'ARH 1714 de Moià i l'actuació dels Falcons de Castellcir amb les seves construccions humanes.

***

A quarts de tres de la tarda hi havia prevista la sortida dels autocars de moianesos per a la manifestació que va omplir la Diagonal de Barcelona.

Assistents a l'acte del Grony (fot. Abel Fontanet)

El conseller El-Homrani i l'alcalde Guiteras encapçalant la comitiva (fot. Xavier Rius)

Orquestra de Collsuspina, 11a edició

Elvira Permanyer i Sert

En acabar el mes d'agost, els moianencs tenim una cita ineludible, el concert d'estiu de l'Orquestra de Collsuspina, i ja en van onze edicions.

L'orquestra està formada per un centenar de joves músics de totes les edats i de nivells musicals diversos vinguts dels pobles del Moianès i comarques veïnes que, després d'una setmana d'assaigs i d'activitats tot gaudint fent música en co-

de *Les quatre estacions* d'Antonio Vivaldi; la música *Europa* del guitarrista Carlos Santana; la *Simfonia núm. 2* de Jean Sibelius; l'estrena de la *Cançó a Mahalta*, amb música de Daniel Vallejo, amb la lletra del poeta Màrius Torres cantada per la soprano Núria Dardinyà, acompanyada al piano per Lluís Avendaño.

Tancà el programa una selecció de bandes de música de cinema de John

Concert de l'Orquestra de Collsuspina a l'església de Moià (fot. Sebastià Renom)

munitat, presenten la feina feta, sota la batuta de Daniel Vallejo. Primer a Collsuspina el 25 d'agost al Casal Social Ramon Cabanas i després a Moià, el diumenge 26, a l'església parroquial.

El programa del concert d'aquest estiu s'inicià amb la música de *Les aventures de Tintín*, de Ray Parker i Tom Szczenia; seguien el concert núm. 2, *L'estiu*,

Williams, amb arranjaments de Daniel Vallejo (*Indiana Jones*, *Tiburó*, *ET*, *La guerra de les galàxies*, *La llista de Schindler*).

El Cor La Bufa, format per vint-i-tres cantaires, també sota la batuta de Daniel Vallejo i la direcció coral de Núria Dardinyà, va oferir tres *Nocturns* de W.A. Mozart.

Prensa Comarcal

La Diputació de Barcelona fa costat a les persones consumidores en les seves reclamacions per clàusules abusives

» Fins ara s'han atès 4.618 famílies, de les quals 852 amb dret a justícia gratuïta i assessorades a l'efecte

» De les 5.483 consultes generades, 4.788 (87% del total) eren per contractes afectats per una clàusula abusiva

» Els convenis de col·laboració amb els Col·legis Professionals de l'Advocacia finalitzen el 31 de desembre de 2018

■ Redacció

La Diputació de Barcelona proporciona atenció individualitzada i gratuïta a les persones consumidores en relació als litigis amb entitats financeres per la inclusió de clàusules abusives en contractes hipotecaris. Aquest servei es va materialitzar el juliol de l'any passat amb la signatura de convenis de col·laboració amb els Col·legis Professionals de l'Advocacia (Barcelona, Sant Feliu de Llobregat, Manresa, Sabadell, Granollers, Mataró i Vic) i el suport dels Serveis Públics de Consum. L'acord finalitza el 31 de desembre de 2018.

Els ciutadans poden concertar les visites a qualsevol dels 77 punts d'atenció disponibles distribuïts per tota la demarcació de Barcelona. Els convenis preveuen el desplaçament d'un advocat a les dependències dels Serveis Públics de Consum de les comarques de Barcelona que, prèvia visita concertada, atén de forma individualitzada i gratuïta, les consultes dels consumidors.

Les persones afectades reben un primer consell orientador d'un advocat

especialista i informació sobre la conveniència d'acudir als tribunals o de recórrer a les vies alternatives de resolució de conflictes, però no es redacta cap document ni es tramita cap assumpte. Aquest servei també assessorava els ciutadans respecte del dret a accedir a l'assistència jurídica gratuïta i de la documentació necessària per sol·licitar-la.

Des que es va iniciar

aquest servei l'estiu de 2017, s'han atès 4.618 famílies que han generat 5.483 consultes, de les quals 4.788 han estat per contractes afectats per una clàusula abusiva, cosa que representa el 87 % de totes les consultes. 852 famílies han pogut accedir al dret a justícia gratuïta i han estat assessorades a l'efecte.

També hi ha hagut 2.903 consultes on el con-

sumidor havia tingut un contacte previ amb el banc.

SUPORT ALS CONSUMIDORS

Els acords amb els col·legis professionals d'advocats se sumen a les accions de suport als consumidors que la Diputació de Barcelona impulsa des de fa mesos per acompanyar-los en les seves recla-

macions per les clàusules abusives.

Per atendre aquestes consultes, la corporació ha augmentat fins als 2 milions d'euros el pressupost destinat als Serveis Públics de Consum. També ha intensificat la formació específica en clàusules abusives als tècnics d'aquests Serveis (77 municipals i 17 comarcals) i s'han fet 150 xerrades i tallers arreu del territori que han comptat amb l'assistència de més de 8.000 persones.

A més, en els 224 municipis que no disposen de Servei Públic de Consum propi, els ciutadans poden realitzar les seves consultes directament i de manera presencial a través de les Unitats Mòbils d'Informació al Consumidor (UMIC).

La Diputació de Barcelona ofereix també consells i informació sobre els protocols de les entitats bancàries, adreces de contacte, l'agenda d'accions formatives i un formulari de reclamació a través de la seva pàgina web (<https://www.diba.cat/es/web/consum/clausula-terra>).

SAPS SI TENS HIPOTECA AMB CLÀUSULES ABUSIVES?

La Diputació de Barcelona, el teu ajuntament i els col·legis d'advocats t'ofereix assessorament personalitzat i gratuït per revisar el teu cas concret i assessorar-te en la seva reclamació.

Només fins al 31 de desembre!

Consulta els punts d'atenció aquí:
www.diba.cat/clausulaterra

Diputació de Barcelona | #DibaOberta

LES ENTITATS INFORMEN

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

En la tertúlia del mes de setembre es va comentar la novel·la *Un lloc entre els morts*, de Maria Aurèlia Campany, de qui enguany se celebren els cent anys del naixement. En aquesta ocasió vam comptar amb el periodista i biògraf Agustí Pons, que va repassar la trajectòria com a novel·lista de l'autora i la seva faceta de política i activista.

Durant el mes d'octubre tornen les converses d'idiomes a la biblioteca: els dilluns de 15:30 h a 16:30 h seran en alemany i rus, i els dimarts a la mateixa hora, en anglès. Per a participar-hi cal tenir nivell de conversa i fer la inscripció a la biblioteca. Com sempre, agraïm als voluntaris internacionals dels Avets la seva disponibilitat.

El dia 18 a les 19:30 h comencem una nova activitat: una tertúlia amb la intenció d'aprendre i contrastar idees,

que moderarà Baltasar Fonts i constarà d'una introducció i torns de paraula. Aquesta primera tertúlia està dedicada a «El poder i les seves fantasies». Us animem a participar-hi i exposar les vostres idees.

Per a la segona quinzena tindrem l'exposició *Éssers diminuts*; les narracions de tradició oral ens diuen que, des de temps immemorials, els homes i dones han cre-

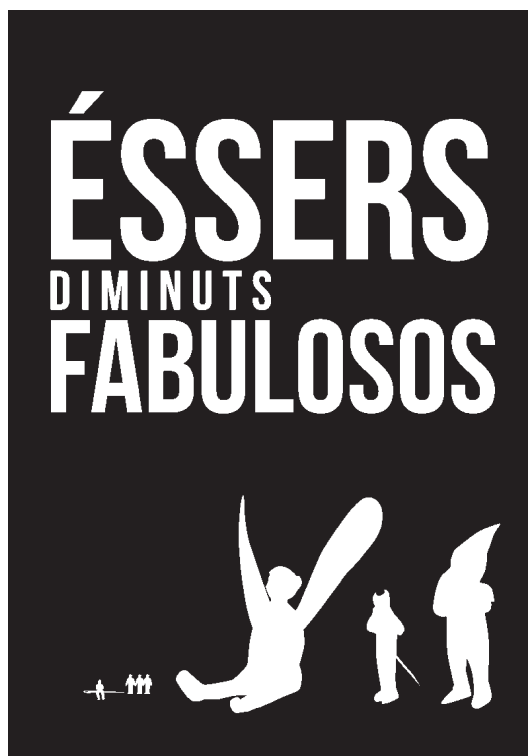
gut que les forces de la natura eren genis, esperits o divinitats. En la mitologia catalana també se'n troben, d'éssers eteris, incorporis, impalpables, de naturalesa fabulosa i diminuta. A l'exposició hi ha informació sobre cinc espècimens, el follet, el minairó, el dimoni boiet, la petita dama, i el Perot i la Caterineta, i cadascun d'ells

es presenta de la següent manera: nom, com és, on es pot trobar, i també una tria de relats que exemplifiquen les relacions que han mantingut amb els humans.

Aquest mes d'octubre la biblioteca està de reformes per tal de millorar els tancaments, restaurant finestres i balcons, i així contribuir a l'estalvi energètic. L'equipament manté l'horari habitual, però amb restriccions a les sales.

Per últim, apuntem que, arran d'esdevenir col·le-

gi electoral l'1 d'octubre del 2017, des del CDR (Comitè de Defensa de la República) es va promoure una recollida de firmes amb la petició que la biblioteca es passés a anomenar Biblioteca Municipal 1 d'Octubre, fet que, un cop passats els tràmits administratius necessaris, es va oficialitzar el proppassat dia 30 de setembre.

Pompeu Fabra

Òmnium Cultural - Delegació Bages-Moià

L'any 2018 està dedicat a commemorar la figura i l'obra de Pompeu Fabra. Així ho va acordar el Govern de Catalunya, l'agost de l'any passat, per celebrar els 150 anys del naixement del lingüista i gramàtic català més il·lustre i els 100 de la publicació de la *Gramàtica catalana*.

La Delegació Bages-Moià d'Òmnium, tal com l'any passat va celebrar el centenari de la mort de l'il·lustre patrici castellerçolenc Enric Prat de la Riba, enguany s'ha adherit als actes que se celebren, arreu del país, per commemorar l'any Fabra.

Amb aquest objectiu, el dia 29 de setembre va tenir lloc a la sala petita del Casal de Moià l'acte dedicat a commemorar l'obra de Pompeu Fabra.

El mestre jubilat i poeta en actiu Josep Fàbrega i Selva, veí de Calders, guardonat amb una vintena de premis literaris i amb una important obra poètica editada, ens parlà de Fabra, ahir i avui. Després d'una introducció biogràfica de la persona i l'obra de Fabra, la seva intervenció es va centrar en l'anàlisi de la situ-

ació actual del català i la degradació que sofreix. Va criticar la deixadesa d'aquells que, des dels diversos mitjans de comunicació, haurien de ser uns referents en la transmissió d'un model de llenguatge i que, manllevant formes gramaticals pròpies del castellà, contribueixen a l'empobriment del nostre idioma. Va comparar la situació actual amb el moment històric del treball de Fabra i va remarcar que, en la seva opinió, ens caldria un nou Fabra per a redreçar-la.

Tot seguit, la jove Maria Josep Jiménez, de l'Aula Municipal de Música de Santa Maria d'Oló, ens va oferir unes cançons, que foren molt aplaudides pel públic assistent.

Després tingué lloc la presentació de dues obres literàries per part de la seva autora, Miracle Sala, llicenciada en Filologia Clàssica, professora i escriptora. La Miracle, nascuda a Santa Maria d'Oló i actualment resident a Girona, ens presentà La força de les paraules i la seva darrera obra, La mort és molt bèstia (vegeu, a la pàgina 47, la secció «Llibres»).

Josep Fàbrega, durant la seva intervenció (fot. Òmnium Cultural)

XXVII Festa Bastonera

Bernat García de Mendoza, responsable de la colla de bastoners

El diumenge 30 de setembre vàrem celebrar la XXVII edició de la Festa Bastonera de Moià. Per coordinació d'espais, aquest any vàrem organitzar l'esmorzar al parc municipal, a la part de darrere de la biblioteca, i vàrem fer servir l'Auditori de Sant Josep com a lloc per a canviar-se de roba les colles.

Com que érem vuit colles vam fer un recorregut més llarg que altres anys començant a la plaça del Pare Sagrera, seguint cap a la plaça del Colom, carrers del Comerç i del Palau, una parada a l'Hospital-Residència, carrer Rafel Casanova, plaça Major (davant l'església), carrer del Forn, plaça i carrer de Sant Sebastià, carrer de Sant Josep, per a acabar a la plaça del CAP, on cada colla va fer un parell de balls i uns balls conjunts totes les colles alhora.

Per finalitzar, es van lliurar uns obsequis de la diada, de mans de l'alcalde, Dionís Guiteras, i es va procedir al sorteig de dues paneres amb productes cedits per diferents establiments col·laboradors d'aquesta festa. Cap a les dues del migdia i per acomiadar les colles, se'ls va oferir un bon vermut, emplaçant tothom fins l'any que ve.

Bastoners a la plaça del CAP

Medalla d'or!

David Crusat, director tècnic del Centre Hípic El Grèbol

Els dies 28, 29 i 30 d'octubre va tenir lloc a l'Open Sports Club de Gavà el Campionat de Catalunya de salt d'obstacles a cavall. En aquest campionat hi va prendre part l'amazona moianesa Irina Crusat Terradellas, que va participar en la categoria alevins elit. L'altura dels obstacles era de 105 cm el divendres i el dissabte, i de 110 cm el diumenge, essent els recorreguts molt tècnics a causa de les dimensions de la pista de concurs.

Irina Crusat munta la seva poni Nicotine des Coteaux, poni de sella francès. El binomi va guanyar les tres qualificatives, proclamant-se, de forma indiscutible, medalla d'or de la categoria. Irina Crusat, de deu anys d'edat, era la participant més jove, però això no va ser cap obstacle per a aquesta amazona del Centre Hípic El Grèbol de Moià. No obstant la seva joventut, ja ha participat en diverses competicions d'àmbit territorial i nacional, aconseguint molt bons resultats.

La Irina vol aprofitar aquest petit article per a agrair a la seva poni Nicotine des Coteaux, Nico per als amics, tot el que aquesta petita però gran euga ha fet i farà per a la seva formació. No hi podria haver una compenetració més gran.

Irina Crusat

**CLÍNICA DENTAL
PUJOL**

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

RCVIRA
GAS-OILS

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Cercle Artístic del Moianès

El dia 8 de setembre es va organitzar el 14è *sketchcrawl* del Moianès a Calders, essent el segon d'aquest poble i coincidint amb la seva festa major. Vam dibuixar al carrer de Moià, al mirador i a la plaça.

Quan érem al mirador, l'alcalde, Eduard Sánchez, ens va explicar la història i els orígens del castell de Calders.

Del 8 al 16 de setembre es va organitzar la mostra col·lectiva de socis del Cercle Artístic del Moianès, en la qual es van exposar una quarantena d'obres de diferents estils.

El dia 30 de setembre va tenir lloc a Santpedor, en el marc de la fira de Sant Miquel, una mostra de *sketch* de la gent del grup, de dibuixants del Moianès. El mateix dia 30 de setembre, els *sketchers* del Moianès van anar a dibuixar a la Fira de la Carbassa, a Sant Feliu de Codines.

Per últim, indicarem que a partir de

Sketchcrawl a Calders

l'octubre han començat les classes i sessions de dibuix, pintura i ceràmica al Cercle. Si en voleu saber més detalls, contacteu amb cercleartisticdelmoianes@gmail.com.

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Bolets

Busqueu el nom de tretze bolets. Podeu trobar els noms a la pàgina 49.

P	E	U	D	E	R	A	T	A	S	D	A	F	B
G	C	R	E	S	T	A	D	E	G	A	L	L	E
A	H	K	L	A	S	D	F	Q	U	R	O	Y	C
L	U	X	A	M	P	I	N	Y	O	P	G	A	D
O	Z	C	J	F	P	I	Y	T	B	E	R	W	E
R	X	I	K	A	Q	M	B	A	E	N	I	U	P
E	C	R	L	R	U	O	R	R	D	Q	G	Z	E
T	V	E	N	I	L	C	A	M	A	S	E	C	R
E	B	L	B	N	L	A	S	D	U	M	A	D	D
L	N	L	C	E	C	B	L	E	G	R	N	I	I
L	Q	O	X	R	I	E	G	R	N	T	O	V	U
D	A	M	Z	A	T	A	A	E	E	F	F	L	O
P	I	N	E	T	E	L	L	I	L	O	O	V	S
J	M	O	I	X	E	R	N	O	L	R	T	X	Z

DE FORA ESTANT

Els Garrofins a la Mercè de Barcelona

Jordi Ferrer, responsable dels assaigs dels Garrofins

Aquest any 2018 se celebra el 150è aniversari del naixement del folklorista Aureli Capmany i és per això que l'Esbart Català de Dansaires, entitat que va organitzar la *Mercè Dansa* d'enguany, va dedicar aquest espai, en el marc de la Festa Major de Barcelona, a mostrar danses sobre les quals en Capmany havia escrit, o li agradaven particularment, o s'hi sentia estretament lligat per tractar-se de danses relacionades amb la imatgeria festiva o els infants, ja que havia dedicat bona part de la vida a l'educació d'infants a través de la cultura popular.

La nostra experiència a la Mercè va començar, doncs, el dissabte dia 22 de setembre quan la mateixa organització ens van venir a buscar amb autocar a Moià, a 2/4 de 9 del matí. Divuit garrofins, el Pollo, el Miquel Sala i jo, Jordi Fer-

rer —com a responsables dels assaigs del ball—, més els pares acompanyants, vam sumar una colla de cinquanta-quatre persones. Arribats a Barcelona els nens i nenes es van canviar per a tot seguit ba-

llar a la plaça de la Catedral conjuntament amb sis grups més amb les seves danses: de Barcelona s'exhibia el *Ball de bastons* de l'Esbart Català de Dansaires; de Fals, el *Ball de l'almoratxa*, el de *Corrandes* i el de *Cascavells*; d'Igualada el *Ball de cercolets*; el *Ball de capgrossos* venia des de Capellades, el *Ball de la gegantona* i el *Patatuf* arribaven del Vendrell, i per últim el *Ball de gitanes* de l'Arboç.

Finalitzada l'actuació del matí vam anar a dinar en un restaurant pagat per l'organització. En havent dinat vam poder passejar pels voltants i seguidament ens dirigírem cap a l'Ajuntament de Barcelona, on la canalla es van canviar de nou. Després de fer-nos una foto de grup al Saló de Cent vam sortir a ballar amb els mateixos grups que el matí a la plaça de Sant Jaume. Per

acabar, es va ballar conjuntament la dansa viva tradicional de Barcelona, el *Galop de la Mercè*. I un cop acabat l'acte vam retornar a Moià. Una experiència única, difícil d'oblidar!

Els Garrofins, al Saló de Cent

MODILIANUM

El barroc al Moianès, jornada de descoberta

Josep Ubasart i Elvira Permanyer

Amb la voluntat de donar a conèixer i divulgar l'existència de l'art barroc a la comarca, de la mà de l'Associació Cultural Modilianum es va celebrar el dia 6 d'octubre una jornada d'estudi, a Can Carner, a Moià. Hi van assistir una seixantena de persones, comptant amb la participació d'historiadors de l'art i reconeguts especialistes.

Donà la benvinguda en nom de Modilianum Roser Portet i, a continuació, l'obertura institucional anà a càrrec de la directora general de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, Elsa Ibar, i de l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras. Ambdós agraïren la feina feta per les entitats que estudien i donen a conèixer el patrimoni que ens honora com a país. L'alcalde va agrair a Modilianum la feina de neteja del campanar en col·laboració amb el Cau i el GEMI, que propiciaren que l'empresa La Vertical pogués fer l'esbrossament i així evitar el deteriorament del símbol de Moià.

Tot seguit s'inicià la primera ponència a càrrec del moianesec i especialista en

l'època dels segles XVII i XVIII Josep Galobart, que parlà del procés de moblatge barroc de l'església de l'Estany en el segle XVII, donant a conèixer els escultors que varen treballar-hi: Jaume Rubió, Pau Sunyer i el seu fill Josep, amb un esment especial per a Isidre Espinal, originari de de Sant Joan d'Oló.

La segona ponència anà a càrrec de Joaquim Puigvert i Solà, professor d'història contemporània de la Universitat de Girona (UdG), que explicà quina era l'organització de la societat barroca i el pes de l'Església. Les parròquies com a dimensió del territori, del rector com a intel·lectual en el món rural, de les obres i dels delmes per al manteniment dels temples, de les confraries confessionals, els nous ordes religiosos, les pabordies, les devocions marianes; de les obres contractades, com es construïen i les estratègies de finançament.

Francesc Miralpeix, professor d'història de l'art modern de la UdG, va exposar l'intens moviment itinerant dels artistes i artesans barrocs pel territori. El Concili de

Trento demanava i fomentava un art religiós catòlic per a contrarestar la reforma luterana. El retaule-façana es convertí en el gènere artístic per excel·lència, murals escenogràfics alligonadors amb imatges de vida i heroisme dels sants. Destacava la importància dels tallers d'escultors, dels fusters, policromadors, mestres d'obra i picapedrers.

L'última ponència la donà Carles Freixes, membre del Patronat del Museu de Solsona, que ens il·lustrà amb una visió panoràmica de l'art barroc a la Catalunya Central. Destacà el gran projecte de la Universitat de Cervera, el taller dels Morató a Vic, l'obra de fra Josep de la Concepció, conegut com a «tracista». Va donar l'exemple de Cambrils i de santuaris marians, de la Mare de Déu dels Colls a Sant Llorenç de Morunys, com a darrer exemple en el temps del barroc català. El santuari de la Mare de Déu del Miracle, al bell mig del no-res i entre dues ciutats contraposades: Cardona, la laica, i Solsona, l'eclesiàstica.

A la tarda es va celebrar una taula rodona amb l'enunciat «La difusió de l'art barroc». Hi participaren Francesc Vilà, director del Museu Comarcal de Manresa, Daniel Font, coordinador de *Catalonia Sa-*

cra, i Carles Freixes, del Museu Diocesà i Comarcal de Solsona, amb Josep Font Sentias de *Modilianum* com a moderador. Contrastaren que el barroc era un període poc conegut i que calia reivindicar la seva riquesa, importància i valor tant artístic i cultural com social i religiós; fins i tot, reconèixer que la societat actual és fruit d'aquell període. Es preguntà com fer-ho accessible, si amb les noves tecnologies, si amb projectes museístics atractius, l'ús de les xarxes socials, la interconnexió entre museus, institucions i entitats, el foment dels estudis continuats, la confecció d'inventaris exhaustius del patrimoni... Sol·licitaren aportacions i més col·laboració de les institucions, ampliar l'esforç pel romànic, el gòtic i el modernisme a l'art barroc, un dels més oblidats.

Finalitzà la jornada al Museu de Moià, amb una visita a l'exposició *Xilografies: la fusta feta imatge. L'auca dels oficis del taller Abadal. Ss. XVII-XVIII*, nissaga d'origen moianès.

La jornada organitzada per l'Associació Cultural Modilianum es complementava, el dia 20 d'octubre, amb unes visites a l'església de Santa Maria de Moià i l'accés al seu campanar, i a l'església de Sant Fruitós de Castellterçol.

Dionís Guiteras, Elsa Ibar i Roser Portet en l'obertura de la jornada (fot. Josep Canamasas)

Taula rodona amb Carles Freixes, Francesc Vilà, Dani Font i Josep Font (fot. Marta de Planell)

Una tasca prèvia: neteja del campanar de Moià

Josep Font

L'organització de la jornada sobre l'art barroc al Moianès incloïa una visita a l'església parroquial de Moià i al seu campanar. Malgrat ser un dels símbols emblemàtics de la vila de Moià, amb els seus 52 metres d'alçada, feia molts anys que no s'hi feia cap manteniment, i les parets externes i la part superior del campanar eren plenes de bardisses i de figueres, que suposen un risc per a la preservació del monument i també un perill, perquè el creixement de les arrels pot fer caure alguna pedra. És per això que, per tal de garantir la seguretat de la visita programada —el campanar de Moià només es visita, de

forma guiada, en comptades ocasions—, l'Associació Cultural Modilianum va decidir netejar el campanar de Moià.

La neteja es va dur a terme el cap de setmana del 22 i 23 de setembre. L'ajuntament va mantenir tallat el carrer de Rafael Casanova, garantint que no hi havia cap automòbil estacionat.

La neteja va comptar amb la col·laboració del Grup Excursionista Moianès Independent (GEMI) i el Cau. Les tasques verticals més especialitzades les va executar Oriol Santamaria, de La Vertical (www.lavertical.com), empresa moianesa especialitzada en treballs verticals

Aspecte parcial del campanar abans de la neteja (fot. J. Font)

Neteja de la part superior i de les façanes del campanar (fot. Elisa Roca i J. Font)

MOIANÈS

Consorci del Moianès

Un nou cas d'èxit del programa Reempresa a Moià

El programa Reempresa és el mercat de compravenda de petites i mitjanes empreses de Catalunya. És un nou model d'emprenedoria i de creixement empresarial: un mecanisme professional pel qual un o més reemprendors accedeixen a la propietat d'una empresa d'altri, en funcionament, per a fer-la créixer sense haver de passar per la fase de crear-la. El Consorci del Moianès és punt Reempresa i recentment va rebre el premi al Punt Local Reempresa de dimensió petita. El proppassat mes d'abril es va fer la cessió d'un taller mecànic ubicat a Moià: en Juli Clapers ha estat el reemprendedor que ha apostat per donar continuïtat a aquest servei en el municipi.

El Moianès rep una part important dels Ajuts Leader

La darrera convocatòria dels ajuts al desenvolupament rural anomenats Ajuts Leader ha estat molt beneficiosa per als emprenedors i empreses de la comarca.

Juli Clapers davant el seu taller
(fot. Cons. Moianès)

A tretze projectes empresarials se'ls ha concedit ajut, la quantia total dels quals ascendeix a 262.017,02 euros, xifra que representa el 37,8% de la dotació pressupostària (675.275,11 euros). L'àmbit territorial que comprèn el programa Leader és el Berguedà, el Lluçanès, el Moianès i altres municipis de la Catalunya Central (Mura, Talamanca, Santa Eulàlia de Riuprimer, Gaià, Muntanyola, Navàs i Santa Cecília de Voltregà).

Forma't i Ocupa't al Moianès

Com ja s'anuncia en la contraportada de LA TOSCA, el Consorci i el Consell Comarcal del Moianès han programat nous cursos fins a finals d'any, adreçats a emprenedors, empreses i particulars.

Hi trobem formació adreçada a persones que estan en procés de recerca de feina o volen millorar la seva ocupabilitat. Hi trobem càpsules de recerca de feines especialitzades, tallers d'objectiu trobar feina, xerrades d'assessorament laboral, idiomes, informàtica, i també mòduls específics com agricultura ecològica, patrimoni i restauració d'espais, hosteleria i restauració, comerç i atenció al públic...

La formació adreçada a emprenedors i empreses tant pot ser transversal, essent aquest el cas de les xarxes socials, idiomes, protecció de dades, gestió per a autònoms..., com estar dirigida a sectors concrets amb alt potencial a la comarca (comercial, turístic, alimentari).

Des del Consell Comarcal també s'organitza formació específica per a públics concrets, com ara joves, gent gran, ludoteques per a infants... i també formació relativa a consum i per a l'obtenció de títols oficials, com les proves d'accés a grau superior i a grau mitjà, entre altres.

Envelliment actiu al Moianès

Consell Comarcal del Moianès

L'Àrea de Serveis a les Persones del Consell Comarcal del Moianès enguany inicia un nou projecte de dinamització de la gent gran, fomentant un estil de vida actiu i saludable. Posem èmfasi en les relacions socials i les activitats lúdiques, treballant per promoure el benestar i l'autonomia personal de les persones grans de la comarca.

Aquest projecte vincula casals i associacions de gent gran, serveis socials, ajuntaments i qualsevol espai que inclogui la gent gran a la seva tasca, per tal de donar cobertura a les necessitats i demandes que sorgeixin d'aquest col·lectiu.

Les primeres activitats realitzades han tingut bon acolliment: el dia 8 de setembre es va impartir a Granera un taller de cuina saludable, on van assistir catorze persones. I dia 26 del mateix mes es va realitzar una passejada per l'entorn de Sant Quirze Safaja com a activitat inicial del grup de Gent Activa de SQS, que realitzarà una caminada al mes.

Aquest mes d'octubre s'inicia també la programació d'activitats que es faran en diversos municipis del Moianès. Entre aquestes cal destacar el cicle de caminades «Mou-te pel Moianès!», destinada a gent de més de seixanta anys i que es durà a terme en distints municipis de la comarca l'últim divendres de cada mes. En cada caminada es visitarà algun espai característic del municipi que l'acull.

Per a estar informat de les activitats que es realitzen, us podeu posar en contacte amb l'Àrea de Dinamització de la Gent Gran del Consell Comarcal del Moianès.

Caminada per Sant Quirze

Notes terçolenques

Ramon Puig

Dels atacs a les defenses de la gestió municipal

En el núm. 779 de LA TOSCA comentàvem els atacs de l'oposició (PIC) a l'equip de govern (Castell en Positiu), centrant-se en allò que consideren un nou endeutament, les obres de l'antiga Anla. En el full municipal de setembre, el batlle, Isaac Burgos, «contraataca» comentant l'arribada de la fibra òptica, obres al pavelló municipal, nou talús al pati de l'escola o el projecte de gespa al camp de futbol. El batlle fa una crida a eliminar grafittis i «botellots», i afirma que cal «educar i fer entendre què és l'incivisme».

Brutícia normalitzada

Excrements de gos al call de l'Anla, part baixa del carrer de França - Josep Gallés, «renaixement» d'herbotes a la vorera del carrer Poeta Joan Bou..., però sobretot les bosses d'escombraries descontrolades en data d'entrega en els *lofts* en debat permanent, situats a l'antiga tèxtil Joaquim Roger. Convé no oblidar que cada dia els treballadors de la recollida posen les etiquetes pertinents a cada bossa perquè l'usuari s'adoni que s'ha equivocat, però... «la realitat és dura!».

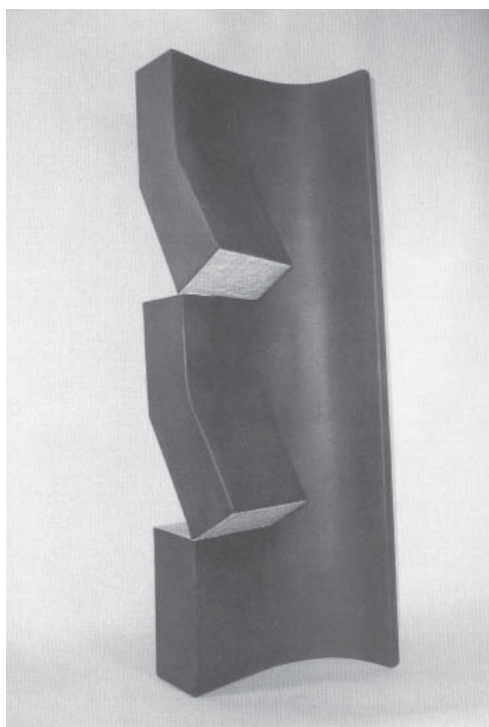
Noves generacions, noves festes majors

La experiència ens demostra com a certa l'afirmació d'un membre d'aquesta redacció fa un parell d'anys que de cara a fer-ne crònica «les festes majors poden ser avorrides o rutinàries». Aquests darrers anys, concursos, gimcanes, simultània d'escacs, ens marquen a tall d'exemple una nova orientació en referència a les tradicionals festes populars. En una paraula, delícies per a la quitxalla i els adolescents. Però, i els grans? Campio-

nats de petanca, torneig *open* de golf i, sobretot, el ball de la tarda dels dimarts. Consultades «generacions madures», ens diuen que és ben poca cosa. El debat és obert.

Exposicions de Ramon Font i Jordi Franquesa

L'escriptor Josep M. Carandell, fa anys traspassat, feia un programa de recerca d'artistes que no acostumaven a exterioritzar les seves obres. Hem vist amb sorpresa el retorn del veterà Ramon Font. Ha passat per l'Escola Massana, exposició col·lectiva a Zagreb (Croàcia) i amb un ball inacabable d'obres de gres. Formes cúbiques amb mans i mirades «que surten enmig de llises muralles, talment

Escultura ceràmica de Ramon Font

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg
Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

com si volguessin sobreviure». La sala de conferències i el pati de la Casa-Museu es vestiren de gala fontsantenc. L'exarquitecte municipal Jordi Franquesa va sorprendre, almenys a alguns, amb tot un color, a més de blancs i negres, dibuixats, que semblaven empènyer a «un viatge sideral». Va exposar a l'Espai de Lectura.

De Hedda Gabler a l'Hotel locandi

Dins l'extensa programació del «Centru» d'enguany podem ressaltar una obra basada en el mític Ibsen, que no necessita presentació en el món teatral. Aquest juliol passat, el mite d'Hedda Gabler, aquella dona indomable, es va transformar en «la filla del seu pare», en versió d'Aleix Aguilà per la Companyia Solitària. La tensa relació de parella i amics, aquí acaba amb un suïcidi del protagonista. Molt públic i més aplaudiments.

Sense sortir de la festa gran i en el marc del parc de Can Sedó, el grup Hotel locandi, format pels mallorquins Giselà Juncà, Joana Gomila i Tomeu Forner, oferiren una profunda i «arriscada» obra, per una presentació d'escenes de gran risc en enfil·lar-se a molta alçada en un entramat de cordes i pals. Ai las!, quin era l'argument? Doncs al gust de cadascú. Voler aconseguir possibles èxits i com el teu entorn t'ho pot condonar o perjudicar. Va sorprendre, malgrat ser hora avançada de la nit, la presència de molta canalla en

les primeres files, això sí, sorpresos i contents per les acrobàcies i ganyotes que acompanyaven eternament l'argument. Entusiasme i apoteosi al final.

Castellterçol, «capital cultural» del Moianès

El tradicional i consolidat jazz del castell va tenir cura d'exposar un poti-poti de swing-soul i jazz amb The Black Barbies, amb sis membres i la veu de Desirée Diouf i la italiana Aurora Arenare, acompanyats de guitarra, saxo, flauta, trombó i contrabaix. El darrer dissabte de juliol té un nom per als moianesencs jazzístics. Per cert, el batlle, Isaac Burgos, reclamà, amb humor, la «capitalitat cultural» del Moianès, amb la sorpresa dels moianesos presents.

Finalment, la vigília de la Mercè, al «Centru», l'insigne pianista manresà Manel Camp, acompanyat d'un mite del saxo, Llibert Fortuny, i de Mireia Farrés a la trompeta, feren tot un muntatge que no és fàcil de veure per les múltiples ocupacions musicals de cadascun d'ells. Va ser un homenatge a Bach, però a ritme de jazz; d'aquí el nom de JZBACH. El trio pràcticament hipnotitzà un públic que omplia la platea i part de l'amfiteatre. Al final Fortuny va agrair al musicòleg local Joan Fargas haver-los obert les portes a una vetllada que, sens dubte, quedà gravada amb lletres d'or.

Castellcir, compromís amb la república catalana

Francesc Rochel i Vara

El diumenge dia 30 de setembre Castellcir va celebrar un acte per recordar l'1 d'octubre del 2017, un record vinculat a tot un poble i a tot un país amb forts llaços de pau, esperit democràtic i convivència cívica. Una convivència que va ser trepitjada, aixafada i violentada per un nombrós contingent de policies i guàrdies civils de l'Estat espanyol, rabiosos i sense cap criteri democràtic ni de diàleg, amb l'única arma que saben fer servir: la força bruta repressiva i vinculada a un Estat amb profunds lligams històrics franquistes i dirigits per caps miserables sense miraments i amb un alt nivell de venjança i humiliació envers el poble català.

Castellcir amb aquest acte va voler donar tot el suport i coratge a la gent que va ser agredida físicament i també un emotiu record als presos i preses polítics com també als exiliats i exiliades.

Al migdia i a la plaça de l'Era, amb una assistència molt notable, l'acte va començar amb la lectura del manifest de l'AMI (Associació de Municipis per la Independència). Cada punt del manifest va ser llegit per veïns del poble. Els onze punts fan referència al compromís amb: la història, el municipalisme, els valors democràtics, la pau, el diàleg, les llibertats individuals i els drets fonamentals, totes les persones anònimes que van fer possible l'1 d'octubre del 2017, els resultats del referèndum, els nostres presos polítics i exiliats, els alcaldes i altres persones investigades, la república catalana.

Finalitzada la lectura del manifest es va procedir, com a motiu principal de l'acte, a descobrir la placa commemorativa dels fets de l'1 d'octubre. Aquesta placa

està situada a l'entrada de l'ajuntament, és obra de l'escultor i dissenyador Urgell Farran i Prat i el material emprat és el metacrilat amb les lletres i l'urna serigrafades. És la proposta de disseny que es va escollir davant els acabats en fusta i acer inoxidable. Gràcies, Urgell, per la teva feina.

Abans d'entrar a la sala Sant Jordi, el grup local format per Jaciara Vidigal, Arès Valdeoriola i les germanes Nora i Lina Tregant, del grup Tiwins, ens van oferir una sèrie de cançons de diferents autors —Txarango, Lax'n Busto, 4 non Blondes— i també, d'una manera emotiva i amb el respectuós recolliment de tots els presents a la plaça, la cançó *Imagine*, de John Lennon. El grup va recollir molts aplaudiments i cal felicitar-lo per les seves adaptacions i harmonitzacions.

Finalitzada l'actuació musical, vàrem entrar a la sala Sant Jordi, on hi havia un audiovisual preparat per Ferran Monfort, amb un recull de fotografies entusiastes i plenes de somriures i de gent feliç que van prendre part en tots els diferents moments i vivències de la jornada de l'1 d'octubre.

Les paraules finals van anar a càrrec del regidor Eduard Guiteras i Paré, que va aprofitar-ho per a donar les gràcies a totes les persones que van col·laborar en la realització de l'acte. A totes elles, gràcies.

La solidaritat d'aquella nit de l'1 d'octubre estava en tots els col·legis que van sofrir, però entre tots vam fer el possible per guanyar. L'1 d'octubre sempre serà nostre, amb el cap ben alt i l'orgull de lluitar per una república catalana.

Placa commemorativa de l'1 d'octubre del 2017 (fot. Montse Lloret)

CONCURS «La qualitat és en el detall»

El formatge del Moianès

FORMATGES

MONTBRÚ

www.montbru.com

Està sol i ens mira,
a l'entrada d'un edifici que ara
és municipal.

Entre els que identifiqueu correctament on es troba aquest element del poble de Moià farem el sorteig d'un formatge de Montbrú.

Envieu la resposta a latosca@latosca.cat (indicant nom, cognoms i número de telèfon).

La imatge del concurs anterior està situada a la façana de l'església de l'Escola Pia.

La guanyadora ha estat Núria Roca Vilajuana.

OPINIÓ

Marxem massa mudats

Victor H. Marçet

Anys enrere, quan algú es moria, venia un fuster del poble a prendre-li les mides i fer-li la caixa. Eren unes caixes austeres, senzilles, sense cap mena d'ostentació, que és tal com crec que hauria de continuar essent. A vegades, els fusters, si tenien una estona, en feien unes quantes de les mides més normals per no haver de córrer a darrera hora, o per no haver de treballar en diumenge. A títol anecdòtic comentaré que el fet de prendre les mides als difunts propiciava que entre la gent no es veia de bon ull que a algú que estigués viu, principalment a les criatures, els prenguessin la mida per comprovar-ne la talla o per veure quant havien crescut, perquè semblava que comportava mals auguris.

En molts casos els difunts, en aquelles modestes caixes, eren enterrats a terra, que és tal com hauria de ser si ens atenguéssim al sentit literal de la paraula. El que fem ara és encabir els difunts, i les cada vegada més ostentoses caixes, en aquests sinistres forats anomenats nínxols. I, arribat el cas, esperar un mínim de dos anys i un dia per a poder-los treure, o per a poder encabir-hi un altre difunt.

He sentit a dir que, per a conèixer la idiosincràsia d'un poble, a més de tot el que s'hi vulgui veure, el que cal és visitar tres enclavaments: el mercat de proveïments municipal, l'església i el cementiri. A la nostra localitat, del primer no en ténim. La nostra església parroquial, com a símbol monolític de la supremacia jeràrquica que com a institució ha pretès exercir sempre l'Església sobre la resta de la societat, és un monument a la perfecció arquitectònica, sí, però, modestament, diria que pretensiosa i desproporcionadament gran en relació al volum de població, però talment indicativa del tarannà històricament dominant, que Moià ha volgut

exercir sempre sobre la resta de territoris del Moianès.

I el cementiri, ubicat en un terreny parroquial que hom pensa que era dels més erms del municipi per la manca de gruix de terra, diria que estava pensat per a enterrar les classes dominants (o més adinerades), en nínxols arreglats al fons presidint el recinte i la resta de ciutadans, menys afavorits, a terra com s'havia fet sempre, cosa que implicava cavar el sot en un sòl, com he dit, massa dur i pedregós, que feia necessària l'aportació de terra de l'exterior per a acabar de cobrir degudament les sepultures. D'aquí ve que la part central entrant a l'esquerra, igual que ho estava abans a la dreta, la superfície del terreny sigui tan irregular i ostensiblement més elevada que els passadissos central i laterals. I si puc constatar aquest fet de la part dreta del recinte, ara totalment plena de pavellons de nínxols, és perquè, en bona part, vaig cuidar-me personalment, seguint les instruccions municipals, de rebaixar el terreny traient tota la terra sobreposada fins a deixar-lo en el nivell actual. Feina que va ser necessari fer amb un vell tractor que em va llogar (segurament que encara ho recordarà) un conegut agricultor i ramader local i que estava equipat amb una rudimentària pala que li servia per a escurar les corts de porcs. En aquella època —parlo dels anys setanta— no hi havia cap màquina excavadora prou petita que passés pel portal d'entrada al cementiri.

Per crua que pugui ser la realitat, no puc evitar de fer esment del que aleshores va passar. Juntament amb la terra, van sortir infinitat de caixes i restes òssies, que l'encarregat del cementiri es cuidava —ajudat sovint pel tractorista— de separar convenientment. Mentre efectua-

va aquest penós treball, que va durar una colla de dies, no podia evitar de pensar fins a quin punt era just que, per a enterrar-ne uns fos necessari desenterrar-ne uns altres. Tanmateix, el punt culminant d'aquella dura experiència professional es va produir el dia que, en presentar-se una pobra àvia, molt velleta, que venia a fer la seva quotidiana visita i sense saber-ne res i veient el que estàvem fent, es va posar a plorar desconsoladament: resulta que uns dels que estàvem desenterrant eren els seus avis. Potser em moriré de vell, però segur que serà sense haver oblidat aquell dia tan trist...

En un principi devia semblar prou gran el cementiri, però ara es veu com, amb el pas dels anys, quedarà petit i molt —massa— saturat i mancat dels espais enjardinats que he vist en molts d'altres que he visitat.

En la meua etapa professional com a empresari de la construcció, en comptades ocasions i portat per les circumstàncies, em va tocar fer la digníssima feina d'enterraments. També vaig treballar al cementiri fent i desfent nínxols. No puc dir que fossin feines gaire gratificants ni engrescadores, però sí prou il·lustratives per a poder dir que hi he vist de tot. Sense entrar en detalls, perquè en resultaria un escrit d'allò més desagradable i escabros, només diré que en aquest lloc, com en cap altre, és on es veu el que realment som. Res. Tan sols un grapat de despulles de les quals, al cap de molts —o pocs— anys, ningú ja no recordarà i que, a més, faran nosa i caldrà desempallegar-se'n perquè en el seu lloc tocarà encabir-n'hi un altre; amb un gran sentiment transitori de tristesa familiar, això sí, però que a la curta o a la llarga estarà condemnat a passar-li el mateix que als seus predecessors. És això el que volem per a les nostres pobres despulles?

Deixant de banda la qüestió sanitària (que és molt deixar), com molt bé sabem,

Fot. C.I.C.-Moià

a poc a poc es va imposant la incineració. La societat, cada dia menys estigmatitzada i estereotipada i més lliure de complexos religiosos o de qualsevol altre tipus, va veient com a opció més racional, una vegada finada la nostra casual i curta estada terrenal, el retorn al nostre lloc d'origen, el no-res, i lluny de pretendre perpetuar-nos banalment en aquest món, encara que sigui convertits en un contaminant rebuig orgànic, que tard o d'hora també caldrà eliminar.

És per aquest motiu que hom, que procura ser pragmàtic, no entén per què les caixes dels difunts han de ser tan ostentoses si alcapdavant també han d'acabar cremades, ja sigui de manera immediata en cas d'incineració o passats els anys en l'altre cas. Em temo que la resposta a aquest interrogant només la podem trobar en el si de cada família perquè, fins i tot en la més sublim i luctuosa de les circumstàncies, volem distingir-nos marxant ben mudats i marcant les diferències.

Ara que cada vegada s'està actuant amb més criteris de sostenibilitat ambiental (perquè veiem que el nostre planeta se'n va en orris), debades hom es pregunta per què, almenys en les incineracions immediates, no es poden fer servir caixes d'altres productes més senzills i ecològics i, per tant, menys contaminants i segurament més econòmics. Tanmateix s'explica —dic jo— perquè, malauradament, el tema de la mort també s'ha embolcallat d'un llastimós mercadeig en què, servint-se dels nostres sentiments, tothom procura fer calaix. Com més car surt l'enterrament millor per a tota la cadena de proveïdors, sense oblidar el mateix govern, que té la gosadia egòlatra de cobrar el 21% d'IVA, com si es tractés d'un article prescindible.

Temps enrere, algú que deia entendre-hi, em va explicar que un dels motius pels quals una caixa valia tants diners era perquè el sumptuós embolcallat interior,

al contrari del que pugui semblar, bàsicament és un compost químic que s'activa en contacte amb el cos del difunt, no permetent que aquest es descompongui i provocant que quedi momificat. Acabada l'explicació em vaig quedar pensatiu, intentant sospesar els pros i els contres d'aquest sistema. El primer que vaig pensar és: per què cal fer servir, doncs, aquest sofisticat, costós i segur que molt contaminant sistema d'encaixat, si l'endemà mateix el difunt i la caixa s'han de cremar? I la segona qüestió: si actualment, quan es buida un nínxol que fa anys que és ple, normalment surten un grapat d'ossos i quatre fustes podrides que són de fàcil cremar en un racó discret del cementiri, hom —que, com he dit, ho ha hagut de fer— es pregunta què passarà anys a venir, quan calgui buidar-los de caixes que, amb aquest innovador sistema, estaran pràcticament igual que el dia que les hi van posar? Doncs passarà (si es vol fer ben fet), que caldrà fer el que no es va voler des del primer dia: portar-les talment plenes a un crematori com si fossin acabades d'estrenar, amb el consegüent cost econòmic que comportarà aquest procediment, però amb l'agreujant que, segons com, o qui sap si molt sovint, costarà trobar qui es vulgui fer càrrec d'aquesta important despesa sobrevinguda. La conseqüència immediata podria ser que ningú no volgués fer-se càrrec dels nínxols vells heretats i que estaran plens. I si resulta ser aquest el cas, i les famílies majoritàriament opten per portar el difunt directament al crematori per evitar-la, l'ajuntament (com a responsable últim del cementiri) es veurà obligat a cobrar una taxa *post mortem* —una més— als qui es declarin hereus legítims del finat, que permetrà tornar a deixar el «recinte» en condicions de ser reutilitzat.

En definitiva, que podria molt ben ser que, els hereus, acabessin maleint els ossos dels seus avantpassats. I mai millor dit.

PERFILS

Dos ramaders del Moianès (i 2) Joan Prat i el ramat de vaques del Grau

David Prat

Joan Prat (fot. D. Prat)

Pocs dies després de parlar amb en Jesús Suriñach de Castellcir (vegeu el número anterior de LA TOSCA), una tarda de principis de juliol vaig anar a la Crespiera amb en Joan Prat (1960), conegut a l'Estany com a Joan del Grau. La Crespiera és una finca que pertany al Grau i hi anem a vigilar el ramat de vaques que hi tenen a l'estiu i a xerrar una mica sobre la feina de ramader. Després de passar la porta del filat de la finca, a mitja baixada, ens aturem i en Joan m'assenyala els termenals de la Crespiera. Un cop a baix, ens estem una hora llarga enraonant i observant les vaques.

Això relaxa, amb tantes esquelles. És maco, un ramat amb esquelles. Sempre les sents i saps on són. A vegades, quan pareixen, com que el bosc és molt gran, és millor si porten esquella, perquè costa menys de trobar-les. Jo, només que senti una esquella, pel soroll, ja sé de quina vaca és.

Quantes hectàrees té, la finca de la Crespiera?

Em sembla que no arriben a cent. Aquí a la vall fa uns camps i al solei hi ha deu o onze feixes molt llargues. Cada feixa té una quartera o poc més. I la resta és tot bosc. Però el que té de bo aquest bosc és que és molt solei, hi ha molt roure i l'herba per a pasturar és més bona. El problema del bosc és que es va embrutant de pi. I per a la pastura l'herba de pi no val re, perquè és molt amargant i al bestiar no li agrada.

I aquí a la Crespiera hi ha hagut mai casa?

I tant! Jo encara la recordo. Hi havia hagut casa amb masovers. Suposo que els últims masovers van deixar-ho estar a mitjan segle passat. Però fa cinquanta anys es va fer l'Hostal Grau, a l'Estany. Llavors ja feia uns anys que no hi havia masovers, a la Crespiera. No ho teníem arrendat i venia gent que ho anava aixafant tot. El meu pare, el meu tiet i el meu avi van decidir de desmuntar la casa i van treure totes les teules i la pedra bona per fer l'Hostal Grau.

I aquests masovers eren els mateixos que duïen el molí?

No, els moliners eren uns altres, tinc entès. Però el molí ja fa molts més anys que s'ha perdut. Totes les cases veïnes hi anaven a moldre el gra: la Caseta Alta, Ferrerons, la Cabanya.... Però parlem de cent anys enrere o més.

¿De vaques, al Grau, n'heu tingut sempre?

Sí, però abans teníem vaques de llet. Fa quaranta anys munyíem vuit o deu vaques. També compràvem vedelles de Santander, les donàvem al toro i les vení-

em a punt de parir. I també havíem tingut molts anys un ramat d'ovelles. Fa quaranta anys, teníem unes dues-centes ovelles, però en vam posar més i en vam arribar a tenir tres-centes cinquanta. Llavors va morir el pare i l'any a sobre ja vam vendre el ramat d'ovelles.

I les vaques de llet, per què les vau treure?

Perquè la llet la pagaven molt poc i amb el manteniment de les vaques hi havia molta despesa. A més, és una feina molt lligada, perquè has de munyir tant al matí com al vespre. I també era lligat amb les ovelles, perquè s'havien d'engegar cada dia a pasturar. En canvi, tenint les vaques així a fora, si saps que tenen menjar i aigua, no has de patir. Cada dos o tres dies dones un cop d'ull al bestiar, que tot estigui bé, que les portes estiguin posades, que no s'escapi cap vaca...

A l'hivern teniu les vaques a la finca de Montfred, oi?

Sí, a Montfred s'hi estan des del novembre o el desembre fins al maig. Després, per Sant Isidre o a mig maig com a molt, les portem aquí. Quan les traiem d'aquí, cap al setembre, les fem anar a la Bassa Gran, a la banda de les torres de la Monjoia. S'hi estan un mes i, quan ho tenen pelat, van a la banda de la Costa un altre mes i mig. I llavors ja tornem a ser a l'hivern i tornen a anar cap a Montfred. Fem la rotació.

Quantes en teniu, de vaques?

Més de trenta. Mira, a aquesta li diem la de la Caseta Alta, perquè una vegada es va escapar i la vam haver d'anar a buscar allà a la Caseta Alta. I li diem aquest motiu. N'hi ha que tenen nom. Aquesta, la Mansa, es deixa tocar. De vegades m'hi he assegut a sobre i tot. És una vaca de les més bones del ramat i té una vedella rossa molt guapa.

I, per un ramat d'unes trenta vaques, hi ha un toro o dos?

Ara n'hi tinc dos, perquè el gros ja té

uns dotze anys i l'hem de canviar. És de raça xarolesa. I veus el toro petit? És llemosí. El vam comprar l'any passat. Ara té dos anys, però ja munta les vaques. Els vedells ara surten més blancs, com el toro xarolès. Amb el toro jove, en canvi, sortiran més vermells. Tant la llemosina com la xarolesa són races franceses. Veus aquesta vaca? És una rossa d'Aquitània. És una altra raça.

Deuní, quantes races!

El bestiar el tenim creuat. Així, amb el temps que ens fa a l'hivern, aguanten bé tot l'any a fora.

Teniu més de trenta vaques, però no pareixen pas totes cada any.

No. Has de comptar que si tens trenta vaques, anant bé, cuidant-les, tindràs vint-i-cinc vedells per any, perquè alguna no et quedarà prenyada i a una altra potser se li morirà el vedell parint. Quan desmamem els vedells, busquem un comprador, un negociant, i, si ens entenem, els venem. Els venem en dues tongades. No els podem vendre tots de cop perquè comencen de néixer al desembre i van naixent de cara a la primavera. Quan uns tenen mig any, n'hi ha que només tenen tres mesos, i hem d'esperar que almenys tinguin cinc o sis mesos. De vegades ens quedem algun lot de vedelles, cinc o sis. Però amb això s'ha de vigilar, perquè si et vas quedant el teu bestiar representa que és tot la mateixa sang, saps? Has d'anar canviant. Ara mateix, hi ha quatre o cinc vaques vellotes que, per anar bé, les hauríem de treure i al seu lloc posar-n'hi de joves.

I què se'n paga, d'un vedell?

Aquesta és la pena que hi ha: que et paguen el mateix preu ara que vint anys enrere. Per un vedell com aquest d'aquí, me'n donaran 500 euros. Si n'hi ha algun de més petit, et paguen menys; però llavors val més que el tinguis més temps, que et creixi més. Ara bé, vint anys enrere, d'un vedell bo, ja te'n donaven 80.000

pessetes, que tot plegat és el mateix que ara: 500 euros.

I, en canvi, les despeses sí que s'han apujat, és clar.

Ostres! Les despeses, molt. La maquinària i el gasoil són molt cars, mantenir totes les eines i el bestiar, pagar les assegurances... No perilla que treballant ens fem rics, amb aquesta feina! A vegades, a casa, ho dic: «Nosaltres ens hem d'administrar com les formigues.» Perquè venem vedells dues vegades a l'any, venem patates, una mica de gra a l'estiu, a l'hivern si podem venem una mica de llenya... Una mica d'aquí, una mica d'allà.

I quan hi ha una despesa extra com un tractor, llavors és un trasbals.

Sí. Vam comprar el tractor i la feina que tenim per a poder pagar-lo! Vas amb l'aigua fins al coll, no hi arribes i els bancs et claven cada clatellada! Jo no voldria pas fer-me ric. Només voldria llevar-me al matí i no deure res a ningú.

Dins de tot, un avantatge que teniu vosaltres és que les finques són vosaltres i no heu de pagar arrendament.

Sí, però hem de pagar la contribució i mantenir les finques. Potser tinc vint quilòmetres de fil elèctric i cada any s'ha de repassar tot el fil, abans de posar-hi el

bestiar. El tancat de la Crespiera el vam fer a mitges amb els de la Granoia. Jo tenia disset anys i venia amb el meu pare. Per a fer tot aquest tancat, hi vam estar una primavera. Potser hi havia set o vuit quilòmetres de fil. Uns anaven netejant, a davant, i els altres anaven posant fil. Els pals ens els fèiem de ginebre. Encara ara me'ls faig jo, els pals. El ginebre és una fusta que és molt forta i dura molt. I a més a més fas un favor al bosc, perquè és un arbust que t'embruta molt el bosc.

¿I de malalties us n'agafen, les vaques?

Normalment no. No les punyim mai. Només els posem una vacuna injectable per desparasitar, per les llagastes. I també per desparasitar el budells. Les llagastes, ara a l'estiu, se'ls posen al braguer i els xuclen la sang. Un any vacunem i l'altre les pintem amb un producte que se'ls posa per sobre la pell, per a les llagastes, també. És l'únic que els posem en tot l'any.

Alguna bèstia us ha matat mai cap vedell?

Fa dos anys els voltors van atacar una vaca jove que paria i es van menjar el vedell i la vaca. La vaca, parint, potser va quedar pinçada i, quan hi vam arribar, els

Joan del Grau a la Crespiera (fot. D. Prat)

voltors ja s'havien cruspit el vedell. Només en quedaven els ossos. I la vaca se l'anaven cruspint.

I no patiu atacs de gossos?

Al temps dels bolets ve molta gent amb gossos i a vegades hi ha alguna vaca que té un vedell petit i el gos la borda o la vol empaitar. I el bestiar s'esvera.

¿N'esteu molt tips, dels boletaires?

Bastant, bastant. La veritat és que sí. Hi ha molta gent que ho respecta, però també n'hi ha que deixen alguna porta oberta i et llencen la brossa pel bosc: ampolles, llaunes i bosses de plàstic. Nosaltres no hem privat mai ningú d'anar al bosc, ni hem tancat mai cap finca. La gent pot anar lliurement allà on vulgui. Ara, el que vull és que ho respectin.

SALUT

Parlem de la grip

Equip d'Atenció Primària Moià-Castellterçol

Com cada any arriba l'hivern i amb ella els temuts virus i bacteris responsables de causar nombroses malalties respiratòries.

Segurament un dels més freqüents i dels quals podem fer alguna cosa per prevenir-lo és la grip (o el grip, com es diu popularment). Aquesta pot ser lleu o deixar-nos fora d'acció tres setmanes.

La grip afecta cada any 4-50 milions d'europes i en moren 15.000-70.000 per causes relacionades amb aquesta, com la pneumònia, combinació d'altres infeccions, afectació respiratòria i/o afectació multiorgànica. Només a Espanya, l'epidèmia de l'any passat va causar 941 morts.

La transmissió de la grip es produeix entre persones a través de les gotes que expulsen en tossir, en compartir objectes o contactar amb persones malaltes sense després netejar-nos adequadament. Per això, és

important, en tossir, tapar-nos el nas i la boca amb mocadors de paper i llençar-los després d'usar-los, rentar-nos sovint les mans i ventilar l'habitació.

A part d'aquestes mesures higièniques, també podem vacunar-nos contra la grip. Aquesta vacuna és diferent cada any i es fabrica segons el tipus de virus que es preveu que hi haurà aquella temporada. Sobretot és important que es vacuin els nens i els adults que pateixin alguna patologia crònica, les embarassades, les persones de més de seixanta-cinc anys i els treballadors del sector serveis. Així evitem possibles complicacions que pugui causar aquesta infecció i alhora també n'evitem la transmissió.

Com és ben sabut, no hi ha medicaments que curin la grip. Només hi ha medicaments per a pal·liar-ne els símptomes. Per tant, el més important és prevenir-la.

Cartell de la campanya 2017-2018

UNA MICA D'HISTÒRIA

Els pous de glaç

Joan Carrera i Vilardell

La majoria de pous de glaç (o poues) del nostre país es troben situats a la vora de les rieres i en indrets obacs, als fons de les valls, ja que el glaç que s'empuava s'obtenia de la congelació de l'aigua estancada en les basses construïdes al mateix costat de les poues. Entre altres, el Moianès i la Serralada Pre-litoral (Montseny, serra de l'Obac...) eren bons llocs i s'hi conserven actualment un bon nombre de pous de glaç.

Aquestes poues tenen forma cilíndrica, fetes amb parets de pedra seca i cobertes amb cúpula semiesfèrica del ma-

teix material. Solen tenir una o més obertures petites, una porta per on entraven els qui hi treballaven i per on es posaven i es treien els blocs de glaç. La profunditat oscil·la entre nou i onze metres, i entre sis i nou metres el diàmetre interior.

No hi ha data exacta sobre els inicis de l'extracció de neu amb interessos comercials, però sembla que es produï durant el segle XVI. El seu màxim desenvolupament, però, no tingué lloc fins als segles XVII i XVIII.

La conservació del glaç i la neu destinada al consum humà va ser una de les

Poua de la Franquesa (fot. C.I.C. - Moià)

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONVINQUES

DIES DE VISITA

Dilluns
Dimecres
Divendres

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456

93.820.91.55 - 659.660.348

activitatas més tradicionals i alhora singulars que es dugueren a terme al Moianès i al Montseny. Es començava a treballar al mig de l'hivern, amb les primeres glaçades. Els homes acostaven a les poues els blocs de glaç que s'extreien de les basses congelades i es baixaven amb corrioles fins al fons dels pous, on es col·locaven acuradament omplint els buits que quedaven amb una capa intermèdia de boll o de palla, seguint aquest ordre fins a omplir la poua de blocs fins a dalt. Un cop plenes, les poues es tapaven amb branques d'arbres, fullaraca i pedres per a aïllar-les de l'exterior i conservar-ne el fred.

Aquesta activitat proporcionava uns ingressos suplementaris a la gent de la zona, justament en èpoques de l'any en què hi havia poca feina al camp. A més, era una feina que requeria nombrosa mà d'obra i era una activitat molt dura pel fred i pels llargs desplaçaments, tant per a netejar les basses i els pous abans de les primeres glaçades com també amb l'activitat que es generava en omplir de glaç les poues.

Les poues s'obrien a l'estiu, els primers dies de juliol. Aleshores també es necessitava un gran nombre d'homes com a carregadors, traguers, carreters, etc. per a fer arribar els blocs de glaç fins al seu punt de venda.

El transport es feia sempre de nit, aprofitant les hores de fresca, i es duia a

terme mitjançant llargues caravanes de carros i de mules i matxos que portaven les sàrries ben carregades. Els blocs de glaç anaven ben embolcallats amb sacs i mantes. En aquesta activitat la rapidesa era molt important per a minimitzar el desglaç, ja que normalment les pèrdues del volum eren d'un 20% a un 25% del total transportat.

El glaç es feia servir a l'estiu per a la conservació d'aliments (el peix a les llotges), com a refrescant de begudes, per a fabricar gelats... I també tenia aplicacions en el món de la salut: per a combatre la febre, com a anestèsic, per a les cremades i per a aturar hemorràgies.

El negoci de la neu i del glaç natural va desaparèixer totalment en els primers anys del segle XX a causa dels avenços tecnològics. Llavors començà un progressiu abandonament de les poues, que portà a la desaparició del negoci en poc més de vint-i-cinc anys. Consta que a la comarca del Moianès algun dels pous de glaç va estar actiu fins a la meitat dels anys vint.

Cal veure que aquest procés, si bé no s'esperava que fos tan ràpid, era previsible des d'una perspectiva històrica, ja que se sap que el coneixement tècnic per a fabricar glaç artificial ja era conegut des del segle XVII, però que no es va aplicar de forma industrial fins a l'any 1874.

LLETRES

Necròpolis de Vilaclara

Marian Baqués

A Moià, a sota del Rourell, al costat del camí que s'enfonsa fins a la riera de Malrubí, hi ha una necròpolis amb unes set tombes. Només en queden les pedres mal arrencades i cobertes de vegetació.

És la necròpolis de Vilaclara. —Quin nom més lluminós!— A prop de les tombes hi trobem el testimoni, avui minses runes, del mas de Vilaclara. De les tombes i de la casa, però, sembla que no en tenim cap notícia històrica. Són del segle VIII o IX? El mas, ¿va quedar rònec amb la pesta negra, a mitjan segle XIV? Potser la fil·loxera en va foragitar la família? O, encara...?

***

A propòsit de la necròpolis evocada, proposaríem parlar de la mort. No pas de les persones mortes que cadascú en porta l'ànima plena i no cal entrar-hi.

L'editorial *Fragmenta* ha publicat les «Opera omnia» de Raimon Panikkar. Llegim en *L'experiència vèdica* —comentari sobre els vedes hindús, el corpus de literatura religiosa més antic de la

humanitat, entre vint i deu segles abans de Crist—: «Per a la raça humana, a la immortalitat només s'hi arriba a través de la mort; la mort esdevé la porta de la immortalitat. En aquesta mateixa línia, podem afegir-hi que només les coses mortals són immortals. La immortalitat no és pura absència de mort, mera continuació terrenal i temporal donada; és més aviat la superació de la mort, passar a través seu i arribar a l'altra riba, una riba que només pot existir perquè el riu de la mort es troba entre aquesta i la vida. La mort no és la conseqüència del mal o del pecat, sinó la condició mateixa de la vida autèntica. La mort, així, ni tan sols és dolenta; és la porta del reialme on l'home pot ser plenament allò que és essencialment. «La mort està inundada de claror», diu el nostre text; la mort es revesteix de lluminositat» (Barcelona 2014, pp. 672s).

En la mateixa línia hi trobem el nostre místic dels segles XIII i XIV, Ramon Llull (*Llibre d'Amic i Amat*, Barcelona 1980, versicle 342):

Restes de les tombes de Vilaclara (fot. C.I.C. - Moià)

L'amic va meditar sobre la mort,
i va tenir por fins que recordà
la ciutat del seu Amat, de la qual
la mort i l'amor són portals
i entrada.

Un dels llibres que m'ha marcat és el de François Cheng, *Cinc meditacions sobre la mort (altrament dit sobre la vida)*. N'aportem un petit fragment: «La vida imposa la mort corporal com una de les seves pròpies lleis per tal que la vida sigui vida i esdevenir. Així, doncs, la mort no seria sinó el final d'un determinat estat de vida i només existiria si existís la vida. La mort corporal, ineluctable, revela paradoxalment la vida com a principi real i absolut. Només existeix una única aventura: la de la vida» (Reus 2015, p. 113).

Encara una altra referència oriental. Una finestra a altres aires. Aquesta vegada és el venerat Thich Nhat Hanh —conegut com el *Thay*, el «mestre», en vietnamita—. Tot un referent: monjo budista, mestre d'espiritualitat, nominat al Nobel de la Pau, autor de multitud de llibres. Escriu: «Què és la mort? És la simple cessació de tota manifestació, seguida d'altres formes de manifestació. A l'hivern no veiem libèl·lules o papallones. Tot és mort. Però, quan de sobte la primavera arriba, les libèl·lules i les papallones es manifesten de nou. Allò que no és perceptible no és no-existència. Tampoc no podem dir que no existeix. Existència i no-existència són només conceptes. Només es tracta de manifestar-se o no, que depèn de la nostra percepció. Si tenim una percepció profunda, una mirada profunda a la vida, aleshores som lliures de conceptes com ser i no-ser, naixement i mort» (*Tu ets aquí*, Colorado 2009, pp. 87s).

Recordeu el llibre *Els dimarts amb Morrie?* Ens va ajudar a obrir-nos a nous mons ja fa uns vint anys. Mitch Albom és un periodista que cada dimarts visita el seu vell professor i n'aprèn —n'apre-

nem!— lliçons de vida. N'ofereix una perla: «La veritat és, Mitch —va dir—, que, un cop aprens a morir, aprens a viure» (Barcelona 1998, p. 83).

La lectura del llibre de Maria Vilanova i Vila-Abadal, *La mort, una lliçó de vida?*, em va arribar a l'ànima. Parteix de la vivència de diverses morts, properes en el temps, de membres de la seva família. Des del dolor ens ha deixat un testimoni escrit que, pel que fa a mi, m'ha ajudat. Un fragment: «La mort no és mai benvinguda i sempre ens arriba com una punyalada clavada a traïció; però, ja que és inevitable, ¿no seria hora que ens atrevíssim a mirar-la de cara i comencéssim a tenir-la en compte en lloc de comportar-nos-hi com amb una estranya amb qui no tenim res a veure? Crec que si fóssim capaços de pensar-hi amb naturalitat i aprenguéssim a familiaritzar-nos-hi, trobaríem eines per a foragitar la basarda que ens produeix la “paraula prohibida”, i això no solament ens ajudaria a gaudir de la vida sense tantes temences, sinó que, arribada l'hora, podríem afrontar la mort amb més serenitat i la podríem rebre —o ajudar a rebre-la— d'una manera molt menys traumàtica. Ens agradi o no, la mort no es pot separar de la vida i no hem d'oblidar que un dia o altre, més tard o més d'hora, deixarem d'existir i altres ocuparan els nostres llocs, tot seguint el cicle natural i imparabile del qual —“gràcies a Déu!”— nosaltres no tenim el control» (Barcelona 2005, p. 120).

Joan Salvat-Papasseit, Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Màrius Torres són tres poetes contemporanis tocats per la mateixa malaltia: la tuberculosi. Prenem uns versos d'aquest darrer, segurament per la complicitat amb el Moianès —i, no ho puc amagar, per la veneració que li sento—. Mn. Josep Maria Ballarín (diari *Avui* del 25 de juny del 2011) ens el contextualitza: «La tuberculosi li esmolà l'ànima. Ja al començament de la malaltia i arribat al

sanatori de Puig d'Olena escrivia el *Dolç àngel de la mort*. No té res de tràgic, és l'esperança duta fins als límits de la immaterialitat, tot i no cantar germana mort com sant Francesc, sempre porta un bri d'esperança. Aquest poema va acompanyar-lo fins al darrer moment, però no li va provar de viure les cançons amoroses a Mahalta sense estovaments romàntics.»

Versos diversos...

Baltasar Fonts

He viscut uns quants anys vora el mar. A tocar. L'experiència s'ha de viure. El mar provoca èxtasi, fa companyia, sempre és de bon descobrir. No en va Ramon Llull el definia així: «El mar, correntia del món», és a dir, *corrent* del món, la constatació més ferma que el món es mou.

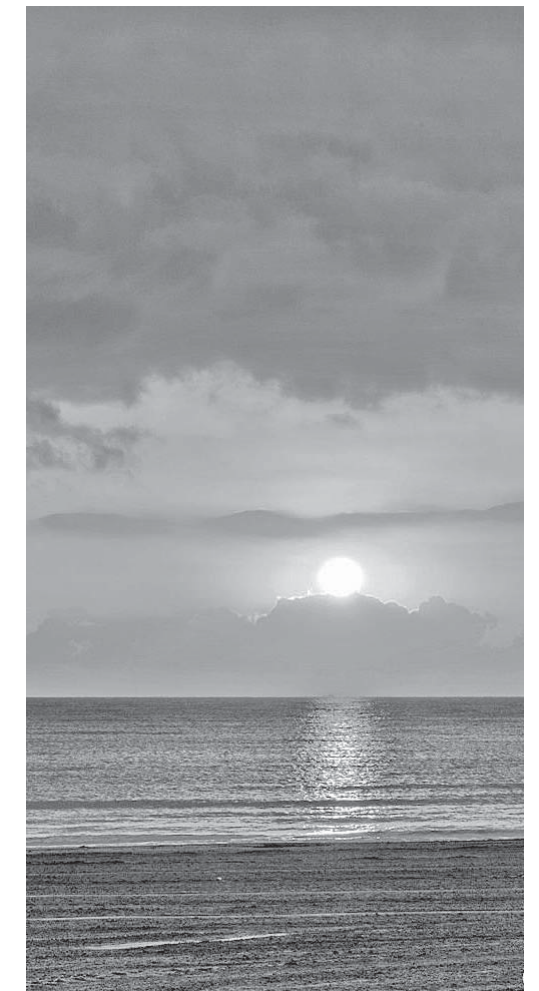
I ara anem al poema que us presento: el va escriure Montserrat Vayreda i Trullol. La família dels Vayreda, alguns d'Olot, altres de l'Empordà, són uns magnífics hedonistes. Pintors, escriptors... saben copsar a la perfecció el ritme i la música de l'objecte poètic (o pictòric) que tenen entre mans. Vegeu:

Doneu-me la mar, la mar

Doneu-me la mar, la mar
i, per solcar-la, la barca,
una estrella per timó,
la vela trèmula i blanca
amb lluna plena a la nit
i el sol en apuntar l'alba,
el silenci dels penyals
i l'eurítmia de l'onada,
per escalf l'or del sorral,
la doble pell de la platja;
per sentir-ne l'escalfor,
la morbidesa de l'aigua.
Doneu-me la mar, la mar
fins que em torni tota blava.

N'ofereix la primera estrofa (Màrius Torres, *Poesies i altres escrits*, Barcelona 1993, poema 11):

Dolç Àngel de la Mort, si has de venir, més val
que sigui ara.
Ara no temo gens el teu bes glacial,
i hi ha una veu que em crida en la tenebra clara
de més enllà del gual.

Fot. C.I.C. - Mojà

MISCEL·LÀNIA

El pont de les Graus

Agustina Cantó

El pont de les Graus, construït (o reconstruït) entre 1803 i 1805 i situat a llevant de la vila moianesa, compta amb un sol arc i conté una placa il·lustrativa. Hi passava el camí ral que anava de Manresa a Vic i viceversa.

M'agrada molt aquest pont petit, diminut, on el pas de carruatges és impossible, mentre els caminants senten un petit rajolinet d'aigua a sota i per teulat un cel blau que és una meravella. A l'entorn hi ha molts camps de conreu que a l'estiu són daurats i a l'hivern erms.

Per a anar al pont de les Graus des de Moià hi ha dos camins: un que surt de darrere Can Viñas i continua recte fins a albirar la Torreta i passar la riera. L'altre és anar per la carretera de Vic, passar pel Molí d'en Pujol i després agafar, a la dreta, un caminet que deixa al pont de les Graus.

Des d'aquest punt la natura es mostra amb tota la seva esplendor. Es veuen les costes que protegeixen Moià de la tramuntana, relativament altes, destacant-hi el Grony de la Torre, amb la senyera que

cada Onze de Setembre agrupa moianesos per a la nostra diada nacional, en què s'honora un heroi fill de la nostra vila, Rafael Casanova.

Nosaltres tenim un camp de conreu a la partida de les Graus i de joveneta amb el pare hi anàvem amb altres segadors a comprovar la collita. M'impregnava d'aquella olor de trepadella, de blat, d'ordi, de civada, i era feliç amb aquella flaire intensa que regalimava per tot el meu cos. En arribar a casa em resistia a treure'm el vestit ple de mil sentors, perquè havia passat una tarda tan feliç que la volia guardar entre els meus records. I, de fet, mai no se m'han esborrat.

Moià té poc pulmó verd. Els boscos queden lluny de la població, però tenim al centre de la vila un parc que és l'orgull de tots: camins romàntics, un estanyol amb peixos, una font cantadora que raja aigua fresca, dues glorietses, des d'on s'albira un paisatge inacabable, escultures d'Ot el Bruixot i del tenor Viñas, jocs infantils... Prop de la població tenim l'embassament, racó per a anar-hi a la tarda a berenar

i arbres que li donen ombra i frescor. Recolzada en un cantó del pont de les Graus havia vist passar ramats d'ovelles. El pastor les arrencava cap al petit pont

i els gossos lladraven fins que no estaven agrupades. Un xic lluny se sentien les esvelles de les vaques. Tot donava pau, en aquell paisatge bucòlic.

PUBLICACIONS

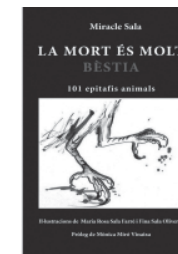
Llibres

Miracle Sala. *La força de les paraules*

Valls: Cossetània, 2017. 102 pp.

Recull de contes de l'escriptora Miracle Sala, que uneixen la fantasia pròpia de la ficció amb els records de la seva infància olonenca. L'obra va rebre l'any passat el II Premi Món Rural de narrativa que atorga la Fundació Món Rural de Lleida.

Miracle Sala. *La mort és molt bèstia: 101 epitafis animals*

Sant Celoni: Tushita, 2018. 158 pp.

Darrera obra de l'autora, també presentada a Moià per la Delegació Bages-Moianès d'Òmnium Cultural el dia 29 de setembre. És una creació poètico-humorística, amb epitafis d'animals il·lustrats per Maria Rosa Sala Farré i Fina Sala Oliveras.

Revistes

—**L'Esplai**, revista de l'Associació de Gent Gran de Moià, núms. 252 (setembre 2018) i 253 (octubre 2018), amb 4 pàgines cada una d'informació relacionada amb l'entitat.

—**La Calderina**, núm. 18 (agost 2018), amb 40 pàgines d'informació sobre Calders.

—**Butlletí Oficial del Bisbat de Vic**, maig-juny 2018, amb una ressenya del llibre *La sacramentalitat de la Pasqua en les cartes 54 i 55 de sant Agustí*, de Joan Torra Bitlloch (que havia estat vica-

ri de Moià), ressenya signada pel nostre company de redacció Josep Ruaix i Vinyet.

—**Cavall Fort**, núm. 1348 (2ª quinzena de setembre 2018), amb l'article divulgatiu «El tigre de dents de sabre», de M.A. Petit, i col·laboracions del dibuixant moianès Picanyol.

—**La Revista del RACC**, núm. 499 (octubre 2018), amb una entrevista a Nandu Jubany (una fotografia del qual presideix la portada), famós cuiner vinculat a Moià.

El pont de les Graus (fot. C.I.C. - Moià)

Diaris

Regió7

25-8-2018

«L'Estany celebra demà una caminada popular».

27-8-2018

«Castellterçol reviu les seves danses més tradicionals dins la festa major». «Santa Maria de l'Estany commemora el mil·lenari del bisbe Oliba amb l'espectacle "Camins"». «Futbol: Moià i Calders fan taules en un duel clarament ofensiu a la segona meitat».

28-8-2018

«Detingut a Castellterçol un holandès acusat d'un crim de pederàstia de fa 20 anys. Un compatriota seu el reconeix per casualitat en una masia on estava allotjat. Una prova d'ADN li va atribuir fa un any la violació i assassinat d'un nen», notícia de primera pàgina.

29-8-2018

«Atorgada la concessió definitiva de l'emissora d'FM a Castellterçol».

4-9-2018

«Una dona resulta ferida en un accident a Moià». «Una intervenció a la roureda de les Tàpies de Calders en preservarà l'entorn».

7-9-2018

«Una quinzena d'activitats omplen l'Estany d'oci i de festa. Correfoc, balls, concert amb Lo Pau de Ponts i baixada de torxes són algunes propostes».

8-9-2018

«Mostres de vins i caves, avui a Castellterçol». «Calders vol potenciar l'ús del castell i convertir-lo en un atractiu turístic del poble. El consistori preveu fer una excavació arqueològica del conjunt i museïtzar-lo. Un espectacle de llum i so serà la primera experiència artística».

12-9-2018

«El Moianès és fa sentir [en la manifestació de l'Onze de Setembre a Barcelona] amb mostres de cultura popular en un tram de gent arribada d'arreu». «Calders municipalitzarà les piscines que ara són del Club Esportiu La Guàrdia. L'operació de compra, que es vol fer abans d'acabar l'any, també inclou les pistes de tennis, vòlei i pàdel».

17-9-2018

«Localitzen tres boletaires perduts a Castellar del Riu, Moià i Cabó».

19-9-2018

«Les coves del Toll de Moià tanquen fins di lluns per unes obres».

21-9-2018

«Agraïment per ajudar a trobar la Inès», carta signada per Marta Pladevall Ruiz (Moià).

23-9-2018

«Una cinquantena de socis d'Òmnium Bages-Moianès visiten l'Alguer».

26-9-2018

«El guitarrista Luis Alejandro García enceta la temporada de Joventuts Musicals de Moià».

1-10-2018

«Amb el pas dels anys, el referèndum s'explicarà com un punt d'inflexió», resum de la resposta de Marta Fàbrega (Moià) a l'enquesta a «50 veus de la Catalunya Central» sobre «Com valora l'1-O un any després?».

EL PUNT AVUI+

1-10-2018

«Van obrir una ferida que costarà tancar», resum de la resposta del periodista Xavier Rius (Moià) a una enquesta sobre «Què ha significat el referèndum de l'1-O per als catalans?».

BREUS

Exposicions al Casal

Exposició artística de grafit sobre fusta i paper de Josep Gañarul, els dies 23 a 26 i 31 d'agost, i 1 i 2 de setembre.

Exposició col·lectiva dels alumnes del taller de pintura del Cercle Artístic del Moianès, la setmana de l'11 de setembre.

El cap de setmana de la Mercè, el centre d'expressió artística Forma va presentar els treballs de dibuix i pintura dels seus alumnes.

(Re)descobrint el patrimoni de l'Estany

Amb aquest títol organitza la Casa de Cultura de l'Ajuntament de l'Estany un primer cicle de conferències, els dies 14 d'octubre i 25 de novembre, que enguany

es dedicaran a «Més d'un segle de restauracions arquitectòniques al monestir de Santa Maria» En la primera jornada hi intervenen Francesc Torneró i Mireia Farrerons, de l'empresa VICUS SCP, i l'arquitecta Meritxell Inaraja. En la segona, les arquitectes Mireia Barnadas i Marta Urbola, i Daniel Gutiérrez, consultor de patrimoni cultural.

Museu de Moià

El Museu de Moià prorroga fins al dia 5 de novembre l'exposició temporal *Xilografies: la fusta feta imatge*.

El Parc Prehistòric de les Coves del Toll es pot visitar en l'horari habitual del cap de setmana, i el Museu, de dijous a diumenge.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Denia Udvary Martínez, filla de Yasmina i de Gheri, dia 20 d'agost.

Defuncions

Francisco Colmenero Ortega, de setanta-vuit anys, dia 8 de setembre.

Ramona Párraga Cañada, de noranta-set anys, dia 22 de setembre.

SOPA DE LLETRES: BEC DE PERDIU, CAMA-SEC, CRESTA DE GALL, FARINERA, GÍRGOLA, LLETEROLA, LLENGUA DE BOU, MOIXERNÓ, MOLLERIC, PEU DE RATA, PINETELL, TÒFONA, XAMPINYÓ.

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N   LONGITUD 2° 5' 44"   ALTITUD 741 m

AGOST 2018

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	30,1	19,6	24,8	2	0	8	S	12,8	
De l'11 al 20	26,7	16,3	21,5	2	0	8	SW	6,2	
Del 21 al 31	27,0	16,1	21,5	3	0	8	SW	20,8	39,8

SETEMBRE 2018

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	24,6	15,7	20,2	0	0	10	SW	19,4	
De l'11 al 20	25,5	15,5	20,5	0	0	10	S	12,0	
Del 21 al 30	25,7	14,6	20,2	2	0	8	SW	0,0	31,4

COMPARATIVA MARÇ 1917 - 2017

	Agost 1918	Agost 2018	Setembre 1918	Setembre 2018
Mitjana de les màximes	27,4	27,9	23,8	25,3
Mitjana de les mínimes	14,7	17,3	13,1	15,3
Temperatura mitjana	21,1	22,6	18,5	20,3
Màxima absoluta	31,0	33,5	29,0	29,4
Mínima absoluta	11,0	13,9	4,0	8,4
Pluja mensual	28,3	39,8	35,5	31,4
Pluja màxima en un dia	12,6	16,4	15,5	12,4
Dies de pluja	5	10	7	6

Les dades meteorològiques de Moia actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoia.cat*. També es pot seguir al Twitter: [@MeteoMoia](#), i al Facebook: [Meteo. Moia](#).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **15 de novembre**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.